

EDITORIAL

ZIUA REZERVISTULUI MILITAR ÎN CONTEXTUL „ANCMRR-100”

Împlinirea a 99 de ani de la constituirea, în 1925, a Societății Ofițerilor în Rezervă Proveniți din Activitate (SORPA) și a 33 de ani de la reluarea tradițiilor asociative ale cadrelor militare în rezervă și în retragere prin înființarea, la 31 mai 1990, a Ligii ofițerilor în rezervă și în retragere, azi A.N.C.M.R.R. „Alexandru Ioan Cuza”, este un prilej de a ne apleca cu mai multă atenție asupra motivațiilor care au stat la baza constituirii unor astfel de structuri asociative, atât după Războiul de Independență, în perioada interbelică, dar și în prezent.

Motivațiile înființării unor astfel de structuri au fost multiple, unele referindu-se la apărarea drepturilor care li se cuveneau, altele la necesitatea menținerii unității și camaraderiei și nu mai puțin la promovarea întrajutorării, atunci când situația o impunea.

S-a constatat faptul că unele dintre structuri au avut un spectru mai larg de preocupări, iar altele unul mai limitat. Acestea din urmă își canalizau activitatea doar într-o singură direcție, ceea ce nu le-a împiedicat însă să promoveze spiritul de camaraderie și unitatea dintre cadrele militare în rezervă și în retragere, membrii ale acestora, și cei din celelalte structuri asociative sau din afara stucturilor.

Înființarea unor astfel de asociații în perioada dintre Războiul de Independență și Primul Război Mondial s-a făcut în lipsa unei legislații care să stimuleze apariția acestora, puterea nefiind interesată în acest demers.

Referindu-ne în acest sens la „Societatea Veteranilor Independenți”, înființată în anul 1885, constatăm că unul din scopurile acesteia era și cel de a întreține și cimanta bunele relații între românii care au luptat pentru independența țării. Desființarea ei în anul 1902 s-a produs, în primul rând, din cauza slabei resurse financiare de care dispuneau membrii săi, ceea ce a condus la imposibilitatea de a mai putea funcționa.

Greu s-a descurcat în această perioadă și Clubul ofițerilor în rezervă, înființat în București, ai cărui membri nu doreau decât să fie la curent cu noutățile apărute în domeniul militar, pentru a-și continua pregătirea. Inițiativa s-a dovedit de bun augur

mai ales atunci când aceștia au fost mobilizați, la începutul războiului, dar ea nu a fost deloc sprijinită.

Structurile asociative care apar în perioada interbelică, peste 40, s-au constituit în baza Constituției din 1923, Decretele lege nr. 452 și 772 din 1924 și a actelor normative din acea perioadă.

Printre aceste structuri s-au numărat: **Unirea Ofițerilor în Rezervă (UNOR) - 1923; Societatea Ofițerilor în Rezervă proveniți din activitate (SORPA) - 1925; Federația națională a Asociațiilor Foștilor Luptători - 1934; Asociația Generală a Subofițerilor Pensionari din România - 1936;**

Din păcate, toate cele 40 de structuri ale cadrelor militare în rezervă și în retragere și ale foștilor luptători au fost desființate prin jurnalul Consiliilor de Miniștri nr. 182/20.02.1948.

În toată perioada existenței lor, până la desființarea de către regimul communist, organizațiile cadrelor militare în rezervă și în retragere au constituit un element pozitiv în peisajul românesc, au adus o contribuție importantă la propagarea spiritului militar de unitate și camaraderie.

După 1948 urmează o perioadă în care cadrele militare în rezervă și în retragere și foștii combatanți ai Primului și celui de-al Doilea Război Mondial nu au mai avut dreptul de a-și constitui structuri asociative proprii.

Abia după 15 ani, în 1963, în baza H.C.M. nr. 875, a fost constituit „Comitetul Național al Veteranilor din Războiul Antifascist”, structură care cuprindea numai pe cei care au participat la Războiul Antifascist. Mai târziu, aceasta s-a unificat cu „Organizația Luptătorilor Comuniști și Antifasciști”, entitate total diferită ca proveniență și scopuri, care avea să determine transformarea numelui asociației în „Comitetul Foștilor Luptători și Veteranilor de Război Împotriva Fascismului”.

Revenind la cele două structuri ale cadrelor militare în rezervă și în retragere amintite, aniversate în acest an, trebuie să observăm elementele comune care le unesc. Este vorba despre scopurile și obiectivele de bază pe care le-am stabilit la înființare și anume:

- menținerea și dezvoltarea sentimentelor de unitate, solidaritate și camaraderie;
- apărarea drepturilor militare indiferent de poziția și interesele membrilor lor;
- păstrarea neștirbită a onoarei și demnității militare;
- conlucrarea cu conducerea armatei.

Aniversarea celor două structuri asociative este o sărbătoare a UNITĂȚII ȘI CAMARADERIEI dintre cadrele militare indiferent de poziția acestora. Este totodată o sărbătoare a altruismului privit prin prisma grijii de a nu fi știrbite și lezate interesele cadrelor militare în rezervă și în retragere, obiectiv prevăzut în statutul A.N.C.M.R.R.

A.N.C.M.R.R. „Alexandru Ioan Cuza” se pregătește atât la nivel central cât și pe plan local să aniverseze, în anul 2025, 100 de ani de la înființarea legală a primei

asociații profesionale a militarilor în rezervă și în retragere, lansând proiectul „ANCMRR-100”, care cuprinde evenimente și acțiuni menite să amplifice imaginea publică a acesteia.

În același timp asociația militează pentru rezolvarea problemelor curente, care interesează membri filialelor. Soluția creării unor noi asociații din rândul cadrelor militare în rezervă și în retragere nu a rezolvat aceste probleme, dar a permis celor de care depinde rezolvarea lor, să amâne răspunsurile, să sporească incertitudinea și în final, toate solicitările să fie nerezolvate până la această dată.

În acest context trebuie să recunoaștem că Petițiile, Memoriile și Sesizările adresate unor factori politici au fost uneori nerealiste, stufoase, cu multe argumente juridice, fapt care ca permis conducerii Ministerului Apărării să accepte toate măsurile stabilite de către guvernanți în defavoarea noastră.

Pentru ca vocea noastră să fie mai vehementă, cu o mai mare „amplitudine”, și filiala județeană Maramureș militează pentru coagularea tuturor asociațiilor cadrelor militare în rezervă și în retragere din M.Ap.N., precum și a celor ce aparțin altor ministere, într-o federație puternică, care ar putea impune cu mai multă forță revendicările la nivel de minister, guvern și parlament.

Pornind de la scopurile asociației naționale, de reprezentare și apărare a drepturilor și intereselor militarilor în rezervă și în retragere și ale familiilor acestora și în același timp de promovare a patriotismului și a tradițiilor naționale și militare ale poporului *român*, încercăm, și prin revista noastră, să ne exprimăm dezacordul față de nerespectarea drepturilor legitime prevăzute de Legea 223 din 2015 privind pensiile militare de stat, care a fost amendată prin acte normative ulterioare, iar astăzi acestea au fost introduse în Legea Pensiilor Speciale.

Preocupările membrilor filialei privind pensiile militare de stat au fost transmise cu ocazia informărilor prezentate de către Biroul Permanent la întâlnirile cu reprezentanții autorităților publice locale, județene, comandatul CMJ Maramureș și susținem cu tărie ca un obiectiv principal al asociației să îl constituie apărarea prin toate mijloacele și căile legale a drepturilor membrilor asociației și ale pensionarilor militari, pentru ca onoarea și demnitatea să nu ne fie întinate în niciun fel.

Col. (r.) Costin Gavril

Președintele filialei județene Maramureș a
A.N.C.M.R.R. ”Alexandru Ioan Cuza”

În data de 28.03.2024, în sala de festivități a Cercului Militar Baia Mare, s-a desfășurat Adunarea generală anuală a Filialei Județene Maramureș a Asociației Naționale a Cadrelor Militare în Rezervă și în Retrageră „Alexandru Ioan Cuza”

ATITUDINE

PENSIILE MILITARE - TRECUT, PREZENT, VIITOR

Col.(r.) dr. Mircea FECHETE

Analizând istoria ultimilor 200 de ani, din arhive și izvoare juridice, putem afirma că pensiile militare în România au apărut o dată cu dezvoltarea statului român modern, asta și în contextul în care armata română a fost prezentă în momentele importante ale acesteia: Unirea din 1859, Războiul de independență, Primul și al Doilea război mondial.

Apariția pensiilor militare este legată de implementarea „REGULAMENTELOR ORGANICE” în Țara Românească în anul 1831 și în Moldova în anul 1832 care prevedeau că în aceste Țări se institua un sistem de pensii militare care se raporta la ultimul salariu în plată, astfel: „1/3 pentru 20 de ani vechime și 2/3 pentru 40 de ani vechime”.

Introducerea pensiilor ocupaționale militare este considerată ca unul din elementele de modernizare a statului român, acestea, în opinia noastră, nereprezentând un exemplu de favorizare a unei categorii în dauna altora, ci servituțile la care este supusă această categorie profesională.

În perioada domniei lui Alexandru Ioan Cuza sistemul pensiilor militare nu a fost desființat ci doar revizuit, reformat și adaptat la necesitățile perioadei destul de dinamice pentru societatea românească în ansamblul său. Una din primele reforme a vizat înființarea, în anul 1862, în cadrul Ministerului Comun al Apărării, a unui Birou de petiții însărcinat cu lichidarea „pensiilor militare în retragere” urmată la 3 iulie 1865 de adoptarea primei Legi care reglementa pensiile militare din România unită. Legea prevedea: „funcționarii statului, civili, militari și eclesiastici care vor servi cu bună credință și onestitate vor avea dreptul la pensie astfel: militarii, după împlinirea vârstei de 50 de ani, civilii și eclesiastici, după împlinirea vârstei de 60 de ani.” Putem afirma că această lege avea la bază un studiu temeinic și fundamental al unor prevederi din legislația fanceză, iar despre domnitorul Alexandru Ioan Cuza, ca inițiator al legii, că preocuparea sa față de armată pornea de la ideea de respect, onoare și demnitate pentru cei capabili a face dovada sacrificiului suprem.

Legea pensiilor militare a fost menținută și în perioada Regelui Carol I cu completările aduse în anul 1868 și urmată în decursul anilor de soluții legislative care au atribuit un caracter distinct militarilor în raport cu alte categorii socio-profesionale. Dintre acestea, putem menționa: Decretul nr. 360 din 22 august 1949 pentru organizarea asigurărilor sociale ale militarilor de carieră; Decretul nr. 293/1959 privind reglementarea drepturilor de pensie ce se acordă ofițerilor și subofițerilor; Decretul nr. 143 din 18 aprilie 1960 pentru modificarea art. 8(1) din Decretul nr. 293/1959; Decretul nr. 141 din 28 februarie 1967 privind pensiile militare de stat și pensia suplimentară, devenit Legea nr. 6 din 1967; Legea nr. 164 din 2001 privind pensiile militare de stat, republicată cu modificările și completările ulterioare.

Realitatea vieții cotidiene a fost și mai imprevizibilă pentru pensionarii militari, deși până în anul 2005 s-au obținut unele drepturi care s-au referit la: recalcularea pensiilor militare, drepturile pensionarilor militari și ale familiilor acestora la asistență medicală, accesul în stațiunile balneo-climaterice, la căminele și popotele de garnizoană.

Prin Legea 263/2010 privind Sistemul Unitar de Pensii Publice guvernul Emil Boc a dat o puternică lovitură cadrelor militare în rezervă și în retragere prin introducerea pensiilor militare în acest sistem. Pensionarii militari au fost nevoiți să își caute în arhive veniturile obținute pe timpul desfășurării serviciului într-un sistem nepregătit pentru aceasta, diminuându-se pensiile până la obținerea acestor date, stârnind polemici întemeiate la nivelul filialelor, cu reproșuri la adresa conducerii asociației, pentru neimplicare. Totodată, în spațiul public a apărut, în acest context, o imagine negativă la adresa pensionarilor militari. Ca formă de protest s-au adresat scrisori Președintelui României, Guvernului, Ministrului Apărării, Avocatului poporului, partidelor politice. Răspunsurile primite au fost ambigue, pline de generalități, fără a oferi un răspuns concret și la termen. Ca un sentiment de nemulțumire unii pensionari militari s-au asociat în Sindicatul Cadrelor Militare Disponibilizate.

În anul 2015, după multe tergiversări, s-a ajuns la promulgarea unei legi noi, Legea nr. 223/2015 cu prevederi angajante pentru pensionarii militari. După Campania electorală din 2016, neputându-se onora obligațiile asumate, guvernul Dacian Cioloș a emis OUG 57/2015 și apoi guvernul P.S.D. a emis OUG nr. 59/2017 prin care s-au amputat prevederile importante din lege astfel încât Legea pensiilor militare 223/2015 a fost modificată în detrimentul pensionarilor.

A dispărut pensia suplimentară la care aveau dreptul cei care contribuiseră din anul 1967, au dispărut unele sporuri, s-a limitat baza de calcul la 85% din veniturile brute din cele 6 luni luate în calcul la stabilirea pensiei, s-a limitat pensia la maximum soldei nete a funcției de bază, a dispărut actualizarea pensiilor cu majorarea aplicată soldelor militarilor activi, în anii 2020-2021 pensiile militare nu s-au mai indexat cu inflația, începând cu anul 2012 nu s-au mai acordat ajutoarele bănești la ieșirea la pensie celor care aveau dreptul la acestea până la 1 octombrie 2017, ajutoare prevăzute în legea 284/2010, nu s-au recalculat pensiile celor care au lucrat în economia națională. Un aspect pozitiv trebuie totuși să menționăm, în anul 2023 s-a returnat lunar contribuția pentru CASS, ce a fost reținută celor cu pensii de peste 4000 de lei, în urma deciziei CCR.

La presiunea UE și a opoziției parlamentare, până la 30 septembrie 2023 a fost nevoie de o nouă lege nr. 282/2023 care reglementează 6 categorii de pensii bugetare sub supravegherea Comisiei Europene, în care sunt incluse și pensiile militare. În acest context pensiile militare supuse supraimpozitării (celor care au pensii peste 4200 lei se aplică un impozit suplimentar de 10% , la peste 6800 lei 15% și la peste 10000 lei 20 %). Această lege însă, care se aplică de la 1 ianuarie 2024, nu va rezolva marile nedreptăți din sistemul pensiilor militare.

În altă ordine de idei Curtea Constituțională a dat, pe 12 decembrie 2023, verdictul în privința OUG 59/2017, prin care aceasta este considerată constituțională deși în alte situații, lipsa avizului preliminar al Consiliului Consultativ a atras neconstituționalitatea. Nu s-a reușit desființarea tezei necontributivității militarilor pentru pensie deși aceștia contribuie cu aceeași cotă ca și ceilalți pensionari la Bugetul de Stat, de unde se întoarce plata pensiilor militare prin M.Ap.N. la Casa de Pensii Sectorială și nu la Bugetul de Asigurări Sociale ca și ceilalți.

Afirmăm cu tărie că pensiile militare sunt pensii normale cu contribuție plătită în timpul activității, diferind doar forma de calcul, care compensează serviciul militar cu caracter

permanent, obligatoriu la orice oră, indiferent de problemele familiale și sub un jurământ care prevede servirea țării chiar cu prețul vieții, aceste aspecte neexistând la altă categorie socio-profesională.

În acest context considerăm Comisiile Consultative ca fiind inutile, fără forță, declarative. Prin Ordinul nr. M 25/2022 s-a înființat un „Consiliu de Mediere” care, de la înființare, a avut două întâlniri fără nici un rezultat. O mai mare eficiență ar avea adoptarea cât mai urgent posibil a Proiectului de coagulare a structurilor asociative afiliate la Asociație și a altor structuri într-o structură asociativă nouă de tip „FEDERAȚIE”, organizată pe principii structural modern, cu putere de reprezentare la nivelul administrației centrale din România și din străinătate, prevăzut la punctul 7 din Hotărârea Consiliului Director întrunit în Ședință Ordinară în ziua de 22 mai 2023.

ISTORIE VECHĂ ȘI NOUĂ

DOMNITORUL ALEXANDRU IOAN CUZA ȘI MODERNIZAREA ARMATEI

Colonel (r.) dr. Mircea Fechet

Actul unirii Principatelor Române, Moldova și Țara Românească, de la 24 ianuarie 1859 constituie un prilej de reflecție pentru evidențierea mutațiilor înregistrate în toate compartimentele societății românești inclusiv pentru cel ce vizează potențialul militar. Prin reformele economice, sociale, politice, juridice, administrative și militare concepute și promovate pe timpul domniei lui Alexandru Ioan Cuza, s-au asigurat condițiile pentru consolidarea și apărarea tânărului stat român.

Moment de puternică afirmare românească pe plan internațional, epoca Unirii a adus o contribuție esențială la stabilizarea interesului opiniei publice europene asupra acestei regiuni, ca și la mai buna ei cunoaștere. Prin intensitatea, profunzimea acțiunii și a rezultatelor, perioada din jurul anului 1859 a reținut însă nu numai atenția contemporanilor, ci și-a găsit o firească reflecție și pe plan istoriografic. Neîndoielnic, actul istoric de la 24 ianuarie 1859 și întregul proces care i-a premers și i-a urmat au fost, înainte de toate, rezultatul luptei și dăruirii patriotice a națiunii române. Având dimensiuni de epopee „ziua de aur a veacului”, cum au numit-o contemporanii, Unirea Principatelor, împlinită pe calea îndrăzneată a dublei alegeri a colonelului Alexandru Ioan Cuza, a reprezentat și un moment al istoriei universale. Realizarea, în prima etapă, a unității statale românești, a aparținut unui proces general, în care s-au mai încadrat în secolul al XIX-lea evenimentele care au dus la unitatea statală a națiunii italiene ori a celei germane. Totodată, deși rezultat al acțiunii patriotice a românilor înșiși, lupta pentru Unirea Principatelor a avut loc într-un cadru internațional de desfășurare. Marile puteri, potrivit intereselor lor, au susținut sau au combătut împlinirea unității statale a Moldovei și Țării Românești și problema însăși a unității, ca și cea a constituirii statului român modern, direct sau indirect, au stat în atenția cercurilor politice și diplomatice ale lumii și în primul rând ale Europei.

Perioada 1834-1848 marchează o ascensiune considerabilă a mișcării românești de emancipare națională. Schimbarea statutului internațional prin constituirea unui stat unitar românesc era o idee înscrisă în legile organice, care defineau tendințele și aspirațiile unui întreg popor în lupta lui de înlăturare a dominației străine. În art. 371 al Regulamentului organic muntean, după ce se arată că Unirea Principatelor era legitimă, se precizează că „organizarea identică a instituțiilor lor social-politice constituia un început al contopirii într-o entitate statală”¹. Articolul sus menționat era considerat de elementele mișcării naționale un cadru care legitima acțiunea pentru schimbarea statutului internațional. Pentru atingerea unui asemenea ideal românii erau capabili de mari sacrificii. Totuși unii dintre fruntașii lor, luând în considerare politica Rusiei față de principatele române de mai bine de

¹ Unirea principatelor și puterile europene, editura Academiei R.S.R., București 1984, p. 23

jumătate de secol, proximitatea față de vastul imperiu vecin, abandonul în care părea că se lăsase Turcia, aparența indiferentă a Austriei și, în fine, incertitudinea atitudinii Franței și Angliei, păreau descurajați. Se temeau de o încorporare de către Rusia într-un viitor mai mult sau mai puțin îndepărtat.

În ciuda acestor dificultăți externe, mișcarea de emancipare națională nu putea fi descurajată, ea venind din profunzimea societății românești. Statul național român ni se înfățișează ca un ideal care devine treptat o dominantă a conștiinței și practicii politice românești sub domniile regulamentare. El este împărțit atât de mișcarea revoluționară, cât și de domnitorii regulamentari, metodele și mijloacele de înfăptuire constituind elementul distinctiv dintre cele două tendințe. Se poate afirma că „în preajma revoluției pașoptiste, schimbarea statutului internațional al Principatelor pe calea unității și independenței statale reprezenta un ideal politic deplin conturat”².

Noul statut internațional al Principatelor, Convenția de la Paris, era rezultatul unor înfruntări de opinii între puterile favorabile și cele ostile Unirii, prin urmare un compromis. Deși nu s-a decis Unirea completă, s-a reușit a se conferi Principatelor o denumire, care este un omagiu adus Unirii, stabilind și pentru un principat și pentru altul una și aceeași constituție, o legislație identică, organizare militară comună, o înaltă curte de justiție și o comisie centrală permanentă cu sarcina de a veghea la unitatea legislației. „În fapt aceasta constituie o veritabilă unire. Principiile revoluției de la 1789 din Franța au stat la baza convenției. Prin urmare, Națiunea română va avea un regim politic liberal, ceea ce-i va permite a se dezvolta din toate punctele de vedere”³.

Conform noii constituții, moldovenii aleg la 5/17 ianuarie 1859 pe colonelul Alexandru Ioan Cuza ca domn al Moldovei. În Muntenia se vorbea la început de Gheorghe Bibescu și de Barbu Știrbei, foști domni. Învîngând elementele conservatoare, reprezentanții partidei naționale reușesc să aleagă domn, la 24 ianuarie, tot pe colonelul Alexandru Ioan Cuza, „care a provocat o mare însuflețire în Moldova, Muntenia și Transilvania, înaintașii noștri au știut să împace textul Convenției de la Paris, cu dorința țării întregi. Astfel lupta pentru unire a înregistrat un succes răsunător, dubla alegere însemnând începutul procesului de construire, pe baze modern, a statului național român”⁴.

Domnitorul Alexandru Ioan Cuza a desfășurat o laborioasă activitate în sprijinul mișcării naționale, fiind unul din artizanii săi. În perioada 1837-1840 a fost cadet în armată, la arma cavalerie. A lucrat în calitate de membru al Judecătoriei Covurlui, însă în octombrie 1845 și-a dat demisia, participând alături de tinerii revoluționari români la pregătirea revoluției burghezo-democrate din martie 1848, în Moldova. A fost arestat împreună cu tatăl său, cu Costache Negri, Vasile Alexandri, precum și cu alți 9 revoluționari socotiți periculoși. A reușit să scape cu viață la intervenția Elenei Rosetti – Cuza, cu care se căsătorise la data de 3 aprilie 1844, și a consulului francez. În luna mai 1848, a participat la adunarea de pe Câmpia Libertății de la Blaj alături de alți revoluționari moldoveni, munteni și transilvăneni.

După un autoexil la Paris și Constantinopol, a revenit în Moldova, însoțindu-l pe noul domn al Moldovei, Grigore Ghica, adept al unirii Principatelor Române. În timpul domniei lui Grigore Ghica a fost numit Președinte al Judecătoriei Covurlui, lucrând aici până la 1851, apoi Director al Ministerului de Interne, în anul 1853 agă și la data de 7 iulie 1856 pârca lab al portului și orașului Galați.

² *Unirea principatelor și puterile europene, editura Academiei R.S.R., București 1984, p. 29*

³ *Unirea principatelor și puterile europene, editura Academiei R.S.R., București 1984, p. 99*

⁴ *Observatorul Militar, Nr. 2, 2009*

În timpul caimacamului Nicolae Vogoride, Alexandru Ioan Cuza a fost în armată, acordându-i-se succesiv gradele de sublocotenent (6 martie 1857), locotenent (24 aprilie 1857), căpitan (28 aprilie 1857) și maior (3 mai 1857). Protestând împotriva falsificării alegerilor de către Nicolae Vogoride, Alexandru Ioan Cuza și-a dat demisia din armată, la data de 6 iulie 1857. După alegerile din septembrie 1857 a fost rechemat în armată, avansat colonel și numit în înalta funcție de locțiitor al hatmanului miliției.

„Până în 11 februarie 1866, când a abdicat, a organizat înfăptuirea unor reforme progresiste în domeniile politic, economic, învățământ, cultură, legislație și militar.”⁵ În timpul domniei sale s-au adoptat măsuri pentru unificarea administrativă și organizarea instituțiilor moderne ale statului, inclusiv cea dintâi împărțire administrativă a teritoriului național, pe județe, orașe și comune. A fost modificat sistemul de măsuri și greutate și a fost înlocuit cu sistemul european, în vigoare și astăzi. Tot atunci a fost adoptat Codul Civil modern (napoleonian) precum și alte acte legislative, în spirit european, potrivit cărora se impunea egalitatea cetățenilor în fața legilor și istoriei. Au fost organizate comerțul, meseriile, industria și transporturile. A fost promulgată legea pentru organizarea instrucțiunii publice, prin care învățământul primar de 4 clase devenea obligatoriu, general și gratuit și se așezau pe baze temeinice învățământul secundar și cel superior, acesta din urmă beneficiind de înființarea universităților din Iași (1860) și din București (1864). Se generaliza alfabetul latin în administrație și învățământ. Împroprietărirea țăranilor (desființarea clăcășiei), legea electorală și secularizarea averilor mănăstirești au fost acțiuni energice care au contribuit la progresul general al țării și la racordarea României la cerințele civilizației europene.

„Formarea statului național român prin unirea Moldovei cu Țara Românească a consacrat și oportunitatea unificării forțelor terestre ale celor două provincii. Aceasta a avut loc pe fundalul eforturilor serioase, întreprinse atât de către factorii de decizie, cât și de întreaga populație pentru realizarea unui aparat unic de conducere a României moderne”⁶.

Domnitorul Alexandru Ioan Cuza a acordat armatei române o atenție specială, punând în practică multe dintre idealurile anului 1848. A organizat pe baze moderne armata română, fiind sprijinit de miniștrii de război Constantin Milicescu, Ion Emanoil Florescu și Savel Manu.

Crearea armatei române moderne nu a fost lipsită de dificultăți și controverse determinate „pe de o parte de statutul internațional al noului stat român care își căuta propriul loc pe harta unei Europe în plină configurare, iar pe de altă parte, de inerentele așezări ale oricărui început”⁷.

Armata română s-a aflat sub domnia lui Alexandru Ioan Cuza sub influența militară franceză, în baza unor considerente de natură politică, economică și militară (armata franceză fiind socotită până în anul 1870 cea mai bună armată), dar și sentimentală, cooperarea militară româno-franceză, promovată atât de Cuza cât și de împăratul Napoleon al III-lea, vizând toate oportunitățile esențiale care conferă forță și eficiență unei armate, de la organizare și înzestrare, la învățământ și pregătire de luptă.

Din punct de vedere organizatoric, organismul militar a beneficiat de un sprijin substanțial în amplificarea, diversificarea și modernizarea sa. Pentru realizarea acestui deziderat s-a acționat, încă din primele luni după înfăptuirea actului unirii, plecându-se de la

⁵ *Observatorul Militar*, Nr. 2, 2009

⁶ *Eugen Bădălan, Valentin Arsene, Dumitru Alexiu – Tratat de tactică militară, Forțele Terestre, vol. I, Sibiu 2003, p. 139*

⁷ *Florin Sperlea – Revista Historia. Nr. 85 / 2009*

structura existentă la acel moment. Prin planul pentru anul 1859 au fost reorganizate unitățile de graniță, iar pentru cele din 1860 și 1861 s-a procedat la reorganizarea dorobanților.

Opera de unificare a armatei a început în martie 1859 și avea de fapt ca obiect forțele terestre, care constituiau majoritatea covârșitoare a forței militare. Atunci au fost dislocate la București două batalioane din regimentul de la Iași și o baterie de artilerie. În același timp, după un marș efectuat printr-o Moldovă impresionantă până la lacrimi, Regimentul 3 Infanterie din Țara Românească a fost încartiruit la Iași.

Situația geopolitică din zona de influență a Principatelor Române se înrăutățise la scurt timp după înfăptuirea unirii. Imperiul Otoman concentrase la începutul lunii aprilie 1859 o grupare importantă de forțe într-un raion cu centrul la Varna, care desfășurau pregătiri intense în vederea forțării Dunării, Austria profitând de situație și exercitând presiuni asupra României.

În contextul existent, domnitorul a organizat Tabăra Militară de la Florești - Prahova, care a funcționat din aprilie până în august 1859, aici instruindu-se ostași din Moldova și București.

Prin Ordinul din 14/26 aprilie 1859, domnitorul hotărăște: „După propunerea inspectorilor generali ai ambelor armii din Moldova și Țara Românească, pe motivul articolului 43 din Convenția încheiată la Paris la 7/19 august 1858, ordon concentrarea ziselor armate la un punct (...) unde va exista loc priincios pentru așezarea taberelor și manevrelor”⁸.

În tabăra de la Florești „au fost concentrate: 10 batalioane de infanterie de linie (fiecare cu câte un efectiv de 750 militari), 6 escadroane de cavalerie (cu câte 170 ofițeri și ostași), 6 de dorobanți (cu câte 180 ofițeri și trupă), 1 batalion de grăniceri (cu 800 de militari), 2 baterii de artilerie (cu 14 piese), 84 de elevi ai Școlii de Medicină și Farmacie și elevi ai școlii militare, însumând aproximativ 11000 de ofițeri, subofițeri și soldați.”⁹

Prin concentrarea acestei grupări de forțe, condusă doar de către domnitor, România își făcea cunoscută dorința fermă de a-și apăra cu arma în mână hotarele reunificate. Chiar dacă nu a fost cazul să intervină, trupele din tabără și-au omogenizat instrucția, și-au amplificat spiritul combativ și și-au întărit disciplina.

Concomitent, acțiunea de unificare s-a extins asupra întregului organism militar. După înființarea Corpului de Stat Major General al Principatelor Unite (12/24 noiembrie 1859) și numirea aceluiași ministru de război atât la Iași, cât și la București (14/26 iulie 1860), au fost create și unități comune. În anul 1860 s-a constituit Regimentul de Geniu, iar în decembrie același an a fost concentrată artileria într-un singur regiment alcătuit din două divizioane.

Unificarea organismului militar a fost însoțită permanent de procesul modernizării armatei. În cadrul forțelor terestre, infanteria constituia arma de bază și an de an a sporit cantitativ. Numerotarea unităților a fost unificată pe întreaga țară cu indicative de la 1 la 7, iar prin același sistem unic au fost desemnate și companiile. Batalionul întâi cuprindea companiile 1 și 4, iar al doilea companiile 5 și 8. Companiile 1 și 5 se numeau de „grenadierii”, personalul acestora având o instrucție specială.

O dezvoltare impetuoasă a avut și cavaleria, care era destinată, în epocă, pentru efectuarea manevrelor ample, la cercetare, siguranță și urmărirea inamicului. În anul 1860, în Moldova au fost înființate două escadroane, care împreună cu cel din Regimentul Mixt existent au format Regimentul 2 Cavalerie.

⁸ General-maior dr. Constantin Olteanu – *Contribuții la cercetarea conceptului de putere armată la români*, Editura Militară, București, 1979, p. 166-167

⁹ *Istoria Militară a poporului român*, vol. IV, Editura Militară, București 1987, p. 416

Vânătorii, în accepțiunea vremii – o specialitate a infanteriei, au dobândit o nouă configurație. Aceștia erau întrebuințați în cercetare, în acțiuni de urmărire a inamicului, exploatare a succesului, hărțuire, nefiind indicată folosirea lor ca forță de izbire.

În contextul general al modernizării, Cuza a pus un accent deosebit pe înzestrarea armatei cu armament modern la nivelul existent în acea epocă istorică. În acest sens, domnitorul și colaboratorii săi militari, pe lângă măsurile de unificare și reorganizare a forțelor militare românești, își propuneau dotarea armatei cu puști, carabine și tunuri ghintuite, care în acea perioadă se aflau în dotarea marilor armate europene. Această preocupare pleca, așa cum se menționa în ziarul „Dâmbovița”, de la ideea că „un stat, oricare ar fi și cât de bine ar fi organizat, nu poate să speră cu încredere la un viitor pe cât timp nu va fi asigurat contra intervențiilor străine cu mâna armată”¹⁰, iar mai departe: „Partidele de nemulțumiți și ambițioși se nasc, se înmulțesc și se hrănesc din speranțele intervențiilor străine și partidele națiunii se micșorează, suveranitatea unui asemenea stat devine iluzorie. Un stat în această condițiune este și statul nostru”¹¹.

Însuși Alexandru Ioan Cuza, în mesajul princiar către deputați rostit la 6 decembrie 1859 afirma necesitatea organizării pe baze moderne a forțelor armate, astfel încât armata Principatelor să se poată compara, din punct de vedere al personalului de comandă a trupe și a materialului de război, cu orice altă armată aflată la „înălțimea științei moderne”¹².

Politica de înarmare și modernizare a forțelor armate s-a concretizat, în anul 1860, prin lansarea unui împrumut de 5 000 000 lei, prin sprijinul populației care a donat bani, dar și semnificative sunt listele de subscripție făcute de diverse unități ale armatei Principatelor Unite, demonstrând interesul manifestat pentru înzestrarea cu armament și echipament modern.

În scrisoarea adresată de domnitor lui Napoleon al III-lea la 1 octombrie 1865, acesta afirma printre altele: „... Posed astăzi 70000 de puști ghintuite cumpărate din Franța. Cele 25000 de puști neghintuite pe care le datorez generozității Majestății-voastre imperiale au fost distribuite comunelor unde am instituit un serviciu de pază. Artileria mea numără 72 de tunuri ghintuite construite în Franța, după modelele franceze... Eu am creat o turnătorie, ateliere de construcții și reparații, în care noi fabricăm echipajele noastre, proiectilele noastre, pulberea noastră, capsulele noastre în cantități suficiente nevoilor noastre. O manutanță va completa în curând ansamblul stabilimentelor noastre”¹³.

Învățământul militar a fost uniformizat prin contopirea celor două școli militare (București și Iași), în baza ordinului din iunie 1861, într-una singură cu sediul la București. Pentru eficientizarea acestuia, în toamna anului 1860 au fost create la Iași și București câte o treaptă preparatorie. Cei mai buni absolvenți urmau să intre, prin concurs, în școala militară. După absolvire, cadrele cele mai valoroase erau trimise la studii în străinătate, îndeosebi în Franța, pentru specializare în diferite domenii.

Desigur, în aceleași preocupări au fost incluse unificarea și modernizarea instrucției, regulamentelor militare și uniformelor.

Pentru a marca prima etapă a devenirii armatei României moderne la 1/13 septembrie 1862, unităților forțelor terestre li s-au înmănat drapele noi în culorile roșu, galben și albastru cu inscripția HONOR ET PATRIA.

¹⁰ Rolul maselor populare în făurirea Unirii Principatelor Române, Editura Politică, București 1979, p. 361

¹¹ Rolul maselor populare în făurirea Unirii Principatelor Române, Editura Politică, București 1979, p. 361

¹² Rolul maselor populare în făurirea Unirii Principatelor Române, Editura Politică, București 1979, p. 362

¹³ Rolul maselor populare în făurirea Unirii Principatelor Române, Editura Politică, București 1979, p. 362

„Primind dar steagurile cele noi, aduceți-vă pururi aminte că vă încredințez onoarea țării. Steagul e România... Steagul este simbolul devotamentului, credinței, ordinii și disciplinei ce reprezintă oastea... Steagul e totodată trecutul, prezentul și viitorul țării, întreaga istorie a României”.¹⁴

Forțele terestre alcătuiau cea mai importantă componentă a puterii militare a tânărului stat. Ea era determinată în mod direct de posibilitățile României de a o amplifica, regenera și redimensiona la nevoie.

„Legea pentru organizarea puterii armate a României din 27 noiembrie/9 decembrie 1864 prevedea ca forțele armate să se compună din armata permanentă, cu rezerva ei; milițiile formate din grăniceri și dorobanți cu rezerva lor. Din aceste două structuri făceau parte tineri între 20 și 26 de ani. Legea stabilea că, în situații extraordinare, puteau fi mobilizate gloatele formate din oameni valizi cu vârste cuprinse între 17 – 20 și 26 – 50 de ani.”¹⁵

Armata permanentă de atunci - mai puțin flotila și stabilimentele, poate fi asimilată cu forțele terestre în accepțiunea de astăzi. Acestea, în baza legii din noiembrie 1864, în caz de necesitate, aveau capacitatea de a se regenera, în timp oportun, din rezerva existentă din timp de pace. Totodată ele puteau fi redimensionate prin trecerea unităților existente la pace la starea de război în funcție de situațiile concrete.

Forțele terestre mai puteau fi redimensionate și prin luarea în subordine, în situație de război, a unor formațiuni teritoriale sau ale gloatelor. În anul 1865 efectivul armatei permanente s-a ridicat la 19365 ostași, iar trupele teritoriale aveau 24548 oameni.

Organizarea militară a țării în timpul domniei lui Alexandru Ioan Cuza demonstrează modernitatea gândirii militare românești cu multe elemente care mai răzbat peste timp și astăzi.

Prin întreaga politică militară promovată în anii 1859-1866 și 11 ani mai târziu, România s-a afirmat ca un stat hotărât să-și apere unitatea și libertatea. Unificarea națională a celor două principate, reforma agrară, reforma administrativă, reorganizarea instrucțiunii publice și altele au asigurat condițiile necesare pentru ca sistemul militar adoptat să nu rămână formal ci să capete eficiență prin însăși realitatea socială pe care o exprima. Împroprietărirea unui număr mare de țărani a stimulat interesul și contribuția poporului la întărirea puterii militare a tânărului stat național român.

BIBLIOGRAFIE

1. xxx - Rolul maselor populare în făurirea Unirii Principatelor Române, Editura Politică, București 1979,
 2. xxx - Unirea principatelor și puterile europene, Editura Academiei R.S.R., București 1984,
 3. xxx - Istoria Militară a poporului român, vol. IV, Editura Militară, București 1987,
 4. xxx - Observatorul Militar, Nr. 2, 2009
 5. xxx - Revista Historia. Nr. 85 / 2009
- * * *
6. General-maior dr. Constantin Olteanu – *Contribuții la cercetarea conceptului de putere armată la români*, Editura Militară, București, 1979,
 7. Eugen Bădălan, Valentin Arsene, Dumitru Alexiu – *Tratat de Tactică Militară, Forțele Terestre*, vol. I, Sibiu 2003,

¹⁴ Istoria Militară a poporului român, vol. IV, Editura Militară, București 1987, p. 419

¹⁵ Eugen Bădălan, Valentin Arsene, Dumitru Alexiu – *Tratat de Tactică Militară, Forțele Terestre*, vol. I, Sibiu 2003, p. 141

LOCUL, ROLUL ȘI ACȚIUNILE ARMATEI ȘI ALE STRUCTURILOR FORȚELOR TERESTRE ÎN CADRUL ACESTEIA PENTRU GESTIONAREA SITUAȚIILOR CONFLICTUALE VIOLENTE CE PUN ÎN PERICOL ORDINEA CONSTITUȚIONALĂ

Col. (r.) dr. Mircea FECHETE

Specialiștii în domeniul apărării ordinii constituționale consideră că atât în activitatea de prevenire, cât și în scopul restabilirii acesteia, toate instituțiile statului investite cu puteri de decizie, toate organele și forțele cu atribuții în plan acțional vor avea în vedere respectarea supremației legii, respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, prevăzute în Constituția țării și în documentele internaționale pe care România le-a semnat, astfel încât prin aplicarea strictă a acestora să se poată combate ferm orice tulburări aduse ordinii publice.

Analizând evoluția social politică a unor state din estul Europei, în situații extreme, putem menționa că, conducerea lor politică a apelat la forțele armate pentru gestionarea crizelor interne prin care acestea au trecut. Astfel în Polonia, pe marginea diferendelor între conducerea politică a statului și sindicatul „Solidaritatea” secretarul general al Partidului Muncitoresc Polonez, generalul W. Jaruzelski, cu acordul Moscovei, cu ajutorul armatei, a instaurat în noaptea de 12/13 decembrie 1981, „regimul de lege marțială” pe întregul teritoriu al țării¹⁶.

Sub regimul „Legii marțiale”, Polonia a fost guvernată de „Consiliul Militar al Salvării Naționale” compus din 21 de generali și ofițeri superiori. În condițiile legii marțiale, industria minieră a fost militarizată și s-au constituit tribunale militare de urgență. Lumea întreagă a rămas stupefiată de rapiditatea, precizia și eficiența cu care a acționat armata poloneză, pentru impunerea „legii marțiale” sub conducerea generalului W. Jaruzelski¹⁷. În primele săptămâni ale impunerii regimului „legii marțiale”, regimul politic de la Varșovia a acționat cu o notă de brutalitate, conducerea sindicatului „Solidaritatea” a fost arestată și internată. În această perioadă, principalele ramuri ale economiei naționale au fost militarizate și chiar s-a deschis focul împotriva unor protestatari rezultând victime, dar nu de ordinul sutelor sau miilor. Au fost întrerupte liniile telefonice, iar convorbirile, după caz, interceptate. Au fost interzise grevele, iar atunci când acestea s-au organizat totuși, contrar legii, forțele de ordine și armata, le-au „spart” fără menajamente. Totuși, pe ansamblul țării, generalul W. Jaruzelski nu a acționat ca în Ungaria, după revolta din 1956 și nici ca în Cehoslovacia, după înăbușirea „primăverii de la Praga” din august 1968, a înțeles puterea sindicatului „Solidaritatea”, fapt pentru care la momentul potrivit, a intrat în negocieri serioase cu acesta.

În toți acești ani de regim politic specific legii marțiale, W. Jaruzelski a acționat ca „ministru al apărării, prim-ministru și președinte al Consiliului Militar al Salvării Naționale”¹⁸, și nu în numele Partidului Muncitoresc Unit Polonez, până în anul 1987, când starea de necesitate a fost abrogată. În anul 1986 s-a acordat amnistierea generală a tuturor persoanelor care au fost afectate într-un fel sau altul de aplicarea „Legii marțiale”. Politica lui

¹⁶ Florian Gârz, *Renașterea Europei de la Atlantic la Urali*, Casa Editorială ODEON, București, 1999, p. 187

¹⁷ Idem

¹⁸ Ibidem, p. 188

W. Jaruzelski și a PMUP a fost apreciată favorabil la Washinton, președintele S.U.A., Ronald Reagan, a suspendat sancțiunile economice împotriva Poloniei, a susținut admiterea acesteia la Fondul Monetar Internațional și, după „consultări” cu reprezentanții sindicatului „Solidaritatea” a recomandat acordarea clauzei națiunii celei mai favorizate acestei țări. În urma alegerilor din 4 iulie 1989, W. Jaruzelski a fost ales președinte al Poloniei de către Parlament, politologii americani Michael Beschlot și Strobe Talbott, în cartea lor „La cele mai înalte niveluri”, relatează că alegerea acestuia s-a făcut în urma unei înțelegeri survenite între președintele S.U.A. și președintele U.R.S.S., ambii fiind de părere că, generalul era singura personalitate capabilă să controleze situația, să fie un factor de echilibru și să prevină izbucnirea unor explozii cu caracter extremist.

Dintre statele Europei Centrale, doar în două cazuri armatelor naționale le-a revenit un rol decisiv în asigurarea victoriei revoluției antitotalitare, Polonia și România. Astfel în Polonia, atâta timp cât partidul PMUP (comunist) a avut de partea sa Armata, sindicatul „Solidaritatea”, Biserica și toate celelalte forțe sociale, interesate în răsturnarea regimului totalitar, nu au avut nici o șansă. Armata Poloneză a fost cea care a instituit starea de asediu între 1981 și 1987 și care a deschis focul împotriva unor demonstrații, ori de câte ori i s-a ordonat acest lucru iar trecerea armatei poloneze de partea revoluției s-a făcut prin voința comandantului său suprem, generalul W. Jaruzelski, menținut în calitate de președinte al statului și după căderea regimului totalitar.

Până la izbucnirea crizei și violențelor pe scară largă, din iunie 1991, în fosta Iugoslavia, armata federală era considerată un pivot central, o garanție a unității, integrității și suveranității R.S.F. Iugoslavia. Sistemul național de apărare al Iugoslaviei a fost alcătuit din două componente fundamentale și anume „armata permanentă și o componentă specială, denumită Forțele Teritoriale de Apărare, organizată în cadrul republicilor federative și subordonată acestora”¹⁹. Ceea ce este absolut necesar să subliniem în legătură cu rolul armatei federale și al Forțelor de Apărare Teritoriale, este faptul că armata federală a încercat cel puțin temporar, să militeze pentru menținerea R.S.F. Iugoslavia, în timp ce forțele teritoriale din republicile separatiste, au acționat și au avut un rol decisiv, atât în Slovenia cât și în Croația, în dezmembrarea statului iugoslav. Forțele Teritoriale de Apărare au constituit ulterior, nucleele de bază în înființarea de armate separate, de către republicile respective. Către sfârșitul anului 1990, conducerea superioară a armatei iugoslave și-a dat seama încotro evoluează evenimentele, ministrul apărării de atunci, generalul Velico Kadijevici, susținător ardent al sistemului federal, a amenințat că Armata Populară Iugoslavă v-a dezarma toate unitățile militare și paramilitare din țară (unitățile militare ce se înființau pe teritoriul republicilor separatiste). Dacă s-ar fi procedat potrivit acestei amenințări, probabil că evenimentele ar fi luat un alt curs, și s-ar fi putut preveni dezastrul. În lunile ianuarie și februarie 1991, conducerea Forțelor Aeriene Militare a încercat să organizeze o lovitură de stat militară, dar fără succes. În general, conducerea superioară a Armatei Populare Iugoslave s-a dovedit incapabilă să se implice în criza politică iugoslavă, reacționând cu întârziere și contradictoriu. Lipsa de acțiune din partea armatei federale, pentru păstrarea integrității statului, s-a datorat în special efectelor paralizante din partea instituției prezidențiale a Iugoslaviei, care nu mai funcționa, iar comandanții de mari unități nu acceptau să primească ordine decât de la organul constituțional. Prima cooperare operativă între conducerea Serbiei și Armata Populară Iugoslavă a avut loc în martie 1991, când la apelul făcut de președintele Serbiei, fără acordul organelor federale, armata a contribuit la liniștirea unor mari

¹⁹ Col. (r) Florin Gârzu, *Iugoslavia în flăcări*, Casa Editorială ODEON, București, 1993, p.72

demonstrații de la Belgrad. Mulți observatori străini au pus pe seama lipsei de hotărâre și acțiune din partea armatei federale, fenomenul distrugerii Iugoslaviei. Dacă armata „ar fi acționat fulgerător, pe întreg teritoriul, ar fi dezarmat orice formațiune paramilitară, și ar fi instaurat starea de asediu sau necesitate, se apreciază că, cel mai probabil, Iugoslavia nu s-ar fi dezmembrat”²⁰.

În dimineața zilei de 19 august 1991, în jurul orei 06.00, în U.R.S.S., a fost „declarată starea de urgență pentru o perioadă de șase luni și s-a instituit un „Comitet al stării de urgență” compus din opt membri în frunte cu G. Ianaev. Pornind de la constatarea că „U.R.S.S. se află în pericol de moarte” acesta a decretat un ansamblu de măsuri excepționale dintre care interzicerea tuturor grevelor, demonstrațiilor și adunărilor de orice fel, interzicerea activităților politice și a mișcărilor de mase de natură să împietzeze asupra normalizării situației în stat, introducerea cenzurii asupra mijloacelor mass-media”²¹. S-a ordonat organelor securității statului să restabilească ordinea și s-a decretat supremația Constituției și legilor U.R.S.S. în raport cu orice legislație. Comunicatul „Comitetului de Urgență” a fost retransmis din oră în oră, concomitent cu aducerea unor trupe ale armatei pe străzile Moscovei. În urma disputelor politice, și a nesupunerii civice a populației, ziua de 20 august a marcat schimbări dramatice în evoluția situației politice în defavoarea complotiștilor. Pe străzile din Moscova și Petesburg au ieșit sute de mii de oameni, presa, radioul și televiziunea din U.R.S.S. ignorând măsurile de cenzură, au lansat apeluri de rezistență față de acțiunile comitetului. Armata în totalitatea ei a dat de înțeles că nu va executa ordinele „Comitetului de urgență”, la fel ca trupele de Securitate și forțele de Miliție, neexecutând luarea cu asalt a clădirii „Casei Albe”. În acest context Prezidiul Sovietului Suprem al U.R.S.S. a declarat drept ilegale toate actele comitetului, marcând eșecul loviturii de stat. După evenimentele din august 1991, armata sovietică a intrat în degringoladă, în jur de „80 la sută din cadrele superioare ale armatei au fost înlocuite”²².

În urma manifestărilor violente din noaptea de 16/17 decembrie 1989 din municipiul Timișoara și a confruntărilor demonstrațiilor cu forțele de ordine (Miliție, Trupe de Securitate, Pompieri și ale Trupelor de Grăniceri), care au făcut cu greu față evenimentelor, președintele Nicolae Ceaușescu, „apelează la soluția extremă și cere folosirea în acest scop și a trupelor aparținând MAPN, deși asemenea misiuni nu intrau în atribuțiile lor, tehnica din dotarea acestora nu era adecvată, iar militarilor le lipsea o pregătire specifică. În programele de instrucție nu erau prevăzute teme pentru lupta împotriva gherilei urbane”²³. În acest context „încercarea de a folosi armata în probleme interne reprezenta din start o gravă eroare a puterii. Armata nu putea să se supună ordinelor ce contraveneau misiunilor sale tradiționale”²⁴. În dimineața zilei de 17 decembrie 1989, în diferite puncte ale municipiului, coloanele de militari neînarmați, care au fost scoase pe străzile orașului cu fanfară și drapel, executând „defilarea militară ordonată de Ceaușescu”²⁵, pentru a descuraja actele de dezordine socială sunt agresate prin surprindere, în mod brutal de indivizi deosebit de violenți.

Începând cu ora 11 „din ordinul ministrului apărării naționale, efective militare (înarmate, dar fără muniții) și tehnica de luptă (TAB-uri, și tancuri) sunt trimise pentru blocarea intersecțiilor cheie și a principalelor căi de acces spre centrul orașului și paza unor

²⁰ Col. (r) Florian Gârz, *op.cit.*, p.73

²¹ Florian Gârz, *op.cit.*, p.162

²² Ibidem, p.166

²³ Autor colectiv, Coordonator general de divizie (r) Costache Codrescu, *Armata Română în revoluția din decembrie 1989*, Editura Militară, București, 1998, p. 50

²⁴ Viceamiral (r) Ștefan Dinu, *Condamnat la discreție*, Editura Neverland, București, 2009, p. 332

²⁵ Alex Mihai Stoenescu, *Cronologia evenimentelor din decembrie 1989*, Editura RAO, București, 2009, p. 70

instituții importante, fapt ce provoca multe nedumeriri și întrebări în rândurile militarilor dezorientați, neștiind ce se întâmpla în realitate”²⁶. „După datele cunoscute de mine, rezultă că la Timișoara inițial armata a fost scoasă pe străzi pentru a descuraja violențele și actele de dezordine și diversiune. ... Ulterior puterea politică a cerut armatei întrebuintarea unităților sale alături de forțele MI și D.S.S. în acțiuni de interzicere și împrăștiere a grupurilor și coloanelor de demonstrați, misiuni străine nespecifice Armatei. Așa se explică și atitudinea non-combatantă, evazivă de evitare a recurgerii la forță de către subunitățile armatei”²⁷. După amiaza, acțiunile violente se extind rapid și asupra obiectivelor militare. „Este atacat comandamentul mării unități mecanizate și se încearcă să i se dea foc. Persoane dubioase și elemente turbulente, cu identitate necunoscută, practic fără nici o legătură cu demonstrațiile, urmăresc, se pare deliberat, doar să provoace armata și să declanșeze incidente sângeroase”²⁸. Prin preluarea coordonării acțiunilor unităților militare din Timișoara de către șeful Marelui Stat Major, general maior Ștefan Gușă se asigură condiții ca acestea să nu fie „atruse într-o confruntare deschisă, brutală cu demonstrații care putea avea efecte incalculabile. În același timp date fiind informațiile puține și contradictorii ce întrețineau psihoza unei posibile agresiuni, se are în vedere ca în unități să fie păstrate efective și tehnică militară ca o rezervă pregătită pentru a interveni în caz de nevoie la frontieră”²⁹. În noaptea de 17/18 decembrie 1989, în oraș acțiunile violente se țin lanț, „grupuri de indivizi înarmați, constituiți într-o adevărată forță de șoc, atacă din nou nu numai sediile politico-administrative ci și forțele de ordine din oraș, unitățile militare din cazarmile Oituz și Fratelia, tehnica militară scoasă în stradă, agresând pe militari”³⁰. În situația confuză și stresantă care se crease, datorită unor asemenea provocări, „în unele cazuri izolate din proprie inițiativă unii militari în legitimă apărare sunt obligați să riposteze prin foc de avertisment ... evident se încerca în acele ore punerea în practică a unui scenariu urmărind crearea de panică, haos, distrugerii, măcel, război civil, incitarea și apoi culpabilizarea armatei în ochii opiniei publice”³¹. Ziua de 19 decembrie aduce o schimbare de situație, muncitorii organizează mitinguri de protest unde-și exprimă deschis revendicările. Pe străzile orașului se află tot mai mulți oameni pașnici, iar această forță masivă descurajează pur și simplu violența „este ziua care va marca începutul fraternizării deschise a armatei cu adevărații revoluționari din rândurile celor mulți aflați în stradă ... strigându-se pentru prima dată „Armata e cu noi!””³², ulterior aceasta fraternizând și cu populația din București și celelalte orașe ale țării asigurând victoria revoluției și ulterior schimbarea politică a regimului.

Participarea structurilor din Forțele Terestre în ianuarie 1999, când armata a fost solicitată de către președintele țării să apere democrația constituțională, în urma instituirii stării de urgență, față de tulburările civile petrecute la ultima mineriadă, se pot evidenția următoarele aspecte:

Începând cu 20 ianuarie, după ce în zilele anterioare au fost prealarmate garnizoanele Petroșani, Târgu Jiu, Târgu Cărbunești și Craiova în legătură cu necesitatea unor măsuri de pază, siguranță și protecție suplimentară, unitățile militare din zonă au fost alarmate și au primit misiunea să ia măsuri speciale pentru: întărirea pazei și apărării obiectivelor militare și civile, acolo unde acestea se realizează cu forțe ale armatei; asigurarea aprovizionării ritmice

²⁶ Autor colectiv, Coordonator general de divizie (r) Costache Codrescu, *op.cit.*, p. 51

²⁷ Viceamiral (r) Ștefan Dinu, *op.cit.*, p. 333

²⁸ Autor colectiv, Coordonator general de divizie (r) Costache Codrescu, *op.cit.*, p. 51

²⁹ Autor colectiv, Coordonator general de divizie (r) Costache Codrescu, *op.cit.*, p. 51

³⁰ Ibidem, p. 52

³¹ Ibidem

³² Ibidem, p. 53

a unităților militare cu hrană, apă, energie, medicamente și alte materiale de primă necesitate; creșterea capacității de acțiune a trupelor proprii; cercetarea raioanelor în care s-au produs tulburări ale ordinii publice sau sunt indicii că s-ar putea produce; intervenția umanitară în sprijinul populației civile; asigurarea sprijinului logistic în folosul forțelor Ministerului de Interne și asigurarea viabilității căilor de comunicație necesare îndeplinirii acestor misiuni. Ulterior, s-a ordonat executarea alarmei de exercițiu la Statul Major al Trupelor de Uscat, Statul Major al Aviației și Apărării Antiaeriene, Comandamentul Transmisiunilor, Comandamentul Teritorial București și la comandamentele militare județene Vâlcea, Argeș, Olt, Teleorman, Dâmbovița și Comandamentul Municipal Militar București. Începând cu ora 18 din ziua de 21 ianuarie, au mai fost alarmate Comandamentul Brigăzii 1 Mecanizate, unele dintre unitățile speciale pregătite pentru misiuni de menținere a păcii și Brigada 30 Gardă. Concomitent, a intrat în funcțiune, în formulă completă, Centrul operațional pentru situații de criză din SMG. În situația creată, la 21 ianuarie, ora 20, la cererea președintelui României, Consiliul Suprem de Apărare al Țării s-a întrunit în ședință de urgență. CSAT a luat act de tulburările grave produse prin violență în domeniul ordinii publice și de riscul major la adresa securității naționale, în condițiile colapsului produs la nivelul conducerii operaționale a forțelor Ministerului de Interne și a stabilit măsuri pentru a preveni dezvoltarea acestei acțiuni protestatare violente într-o mișcare anarhică aptă să genereze pericole majore la adresa cetățenilor Capitalei și a instituțiilor statului. În acest scop, în calitate de comandant al forțelor armate, președintele României a cerut Statului Major General al Armatei să propună o strategie de acțiune pentru restabilirea ordinii publice în situația tulburărilor grave și de mare amploare și să pregătească participarea unor forțe ale armatei la îndeplinirea acestei operațiuni. Pe această bază, ministrul apărării naționale a transmis Statului Major General ordinul de acțiune. Pe acest fond și având în vedere că în aceeași perioadă a apărut riscul executării unei lovituri aeriene asupra Iugoslaviei, Statul Major General a declanșat pregătirea acțiunii, care a fost concepută ca o operațiune de limitare și izolare a conflictului în zonă și de descurajare a violenței, pentru a crea astfel condiții favorabile soluționării acesteia prin negocieri.

Potrivit informațiilor deținute până la acea dată, Statul Major General a ajuns la concluzia că organizatorii mișcării au exclus posibilitatea intervenției armatei în acest conflict și ca urmare nu aveau pregătită o variantă de acțiune care să prevadă angajarea unor ciocniri cu forțe militare. În consecință, s-a apreciat că intervenția ar putea să reprezinte un factor de descurajare și în cel mai rău caz putea să asigure un timp suplimentar pentru identificarea unei soluții negociabile. Pentru pregătirea operațiunii, Statul Major General a folosit experiența acumulată în timpul exercițiilor din cadrul Parteneriatului pentru Pace și a misiunilor de menținere a păcii, experiență care arată că o astfel de acțiune este eficientă numai dacă se execută prompt, rapid, cu maximă fermitate și cu o grupare de forțe aptă să descurajeze violența și să prevină, de fapt, folosirea forței. S-a decis folosirea unor unități cu experiență în misiuni de menținere a păcii, a unor subunități de cercetare, de vânători de munte și de parașutiști, capabile să acționeze pe timp de noapte, într-un teren greu accesibil, frământat și acoperit. Pentru prevenirea deplasării minerilor spre București au fost organizate baraje succesive pe 12 căi de comunicații și s-au luat măsuri de cercetare și supraveghere a itinerarelor în scopul prevenirii infiltrărilor, au fost stabilite măsuri de siguranță a flancurilor și spatelui dispozitivelor. Aceste măsuri au fost luate ca urmare a experienței anterioare care arătau că detașamentele de mineri cu organizare de tip paramilitar acționau după reguli tactice, tipic militare. În scopul prevenirii violenței și asigurării mijloacelor necesare pentru autoapărare, militarii angajați în această operațiune au fost dotați cu armament individual și

muniție de manevră. La nivelul subunităților s-a asigurat o cantitate minimă de muniție reală în rezervă. Având în vedere timpul foarte scurt pus la dispoziție, pentru realizarea unor baraje au fost folosite și subunități de tancuri fără muniție care prin blocarea șoselelor în puncte obligate de trecere puteau interzice deplasarea autobuzelor, auto-campioanelor și autobasculantelor. Statul Major General a informat oportun despre măsurile luate și despre semnificația acestora autoritățile competente militare ale NATO, statele majore din țările vecine, statele majore din unele țări cu care avem programe speciale de cooperare și pe toți atașajii militari străini acreditați la București.

Realizarea dispozitivului de către forțele Ministerului Apărării Naționale a început înainte de miezul nopții de 21 spre 22 și s-a încheiat către ora 6 dimineața. În continuare, barajele realizate de către unitățile militare au fost treptat acoperite cu subunități reorganizate ale Ministerului de Interne și întărite cu obstacole. Pe timpul nopții, subunitățile de cercetare au supravegheat permanent acțiunile întreprinse de adversar, pentru informarea situației asupra căilor de comunicații și au prevenit infiltrarea unor elemente din rândul adversarilor. Pe timpul pregătirii și realizării dispozitivului operativ, sistemul de comandă a funcționat corespunzător. Sistemul de legătură a funcționat bine, dar au fost necesare și unele măsuri urgente pentru remedierea unor defecțiuni. S-au înregistrat numeroase deficiențe în funcționarea tehnicii din înzestrare. Problema principală cu care s-au confruntat comandanții structurilor din teren a fost cea generată de temerile manifestate de militari cu privire la consecințele juridice posibile ale participării lor la îndeplinirea unei astfel de misiuni. Practic însă, în dimineața zilei de 22, înainte de ora posibilă a reluării marșului de către mineri, dispozitivul de blocare și de descurajare a fost realizat integral și și-a atins scopul, întrucât intervenția energetică și în scurt timp a armatei a reechilibrat balanța de forțe. Este de asemenea un adevăr important faptul că intervenția promptă, energetică și oportună, perfect legitimă, a structurilor din cadrul Forțelor Terestre în sprijinul forțelor Ministerului de Interne și cooperarea activă cu acesta și-au atins scopul strategic. Conflictul a fost localizat, folosirea forței a fost evitată, s-a pus capăt violenței, s-au creat condiții favorabile pentru negocieri, rațiunea a învins.

La aceste acțiuni au fost angajați „aproximativ două mii de militari, circa 200 de autovehicule diferite și câteva zeci de transportoare amfibii blindate și tancuri. Costul operațiunii, în curs de evaluare și definitivare, este important, dar evident este mult mai mic decât cel ce trebuia să fie plătit în cazul neintervenției sau în cazul amânării deciziei”³³. Apreciem că, dincolo de toate aspectele majore negative ale situației, aceasta a fost un test pe care democrația românească l-a trecut cu bine, o lecție privind managementul crizelor.

Intervenția cu trupe în apărarea ordinii constituționale și restabilirii în cazul tulburării grave a acesteia se va face „numai în limitele teritoriului național, în conformitate cu cerințele statului de drept și va constitui o măsură extremă la care se va apela diferențiat pe etape conform legii”³⁴. Considerăm că folosirea forței, inclusiv a unor structuri de forțe terestre din compunerea armatei, se realizează numai „în situații deosebite, atunci când sunt puse în pericol grav valorile fundamentale ale statului nostru, în limitele stipulate de actele normative în vigoare”³⁵.

În România, toate misiunile privind siguranța națională și ordinea publică cad în sarcina organelor și forțelor speciale abilitate prin lege, sub conducerea și controlul nemijlocit

³³ Raportul Statului Major General prezentat Consiliului Suprem de Apărare a Țării, publicat în ziarul „Adevărul” nr. 2698 din 06 februarie 1999

³⁴ Tratat de știință militară, vol. 2, op.cit., p. 148

³⁵ Ibidem

al autorităților publice ale statului de drept. În acest context, ordinea constituțională, alături de activitățile prevăzute în Strategia de Securitate Națională a României, se realizează conform prevederilor Constituției și legilor țării, Convenției Europene a Drepturilor Omului, precum și ale altor acte internaționale de profil la care România este parte.

Analizând principalele situații de tulburare gravă a ordinii publice pe plan internațional și național, unde forțele de ordine au fost depășite și s-a intervenit cu armata, se desprinde concluzia că, „armata și forțele de ordine nu ies în stradă pentru a ucide, ci pentru respectarea drepturilor constituționale, actul de ripostă este legitim, întrucât vizează apărarea statului de drept”³⁶.

Analizând occidentali în domeniul ordinii publice apreciază că este bine că „s-a abolit frontiera dintre forțele armate și poliție, între acțiunile de menținere și restabilire a ordinii în timp de pace și în caz de război, comportamentul forțelor armate fiind același în ambele cazuri”³⁷. Apreciind ca optim modelul S.U.A., ei socotesc totuși că la Los Angeles prin angajarea inițială a forțelor polițienești și ulterior a celor militare la restabilirea ordinii de drept s-a scos în evidență slaba cooperare între forțele armate și forțele de poliție subordonate administrației locale, republicane și federale.

Analizând implicarea Armatei Române în evenimentele din 1989 și contextul desfășurării acțiunilor acesteia, se desprinde concluzia că, trimiterea acesteia „într-o misiune pentru care nu avea mijloace și nici pregătirea de specialitate a fost nu numai o gravă eroare politică, dar și una strict militară. Cea mai mare parte a situațiilor critice în care s-au găsit militarii a fost generată de neclaritatea ordinelor, de improvizațiile în acoperirea dispozitivelor, de necunoașterea modalităților de adaptare a focului la incidente urbane, de lipsa de pregătire a militarilor în termen și de precaritatea informațiilor primite de ofițeri”³⁸.

Angajarea unităților militare s-a executat cu încălcarea „tuturor normelor regulamentare, a principiilor și metodologiilor de comandă și control, atât înainte cât și după 22 decembrie ... s-au dat ordine de la ministru personal sau prin tura operativă, peste capul eșaloanelor ierarhice, la unități și mari unități din subordinea acestora. Divizia de la Timișoara a fost alarmată fără ca eșalonul superior să știe, tancurile au fost trimise să blocheze intrarea în comandamentul diviziei, la ordinul telefonic dat direct de ministru locțiitorului tehnic al comandantului de regiment”³⁹. Improvizația s-a menținut și după 22 decembrie, când armata a fost chemată să acționeze pentru anihilarea acțiunilor de diversiune a teroriștilor. Astfel aceasta „nu fusese pregătită special și nu avea calificarea pentru asemenea misiuni. Nici nu dispunea de dotarea necesară cu tehnică de comunicații care să permită verificarea informațiilor vehiculate de dezinformare. ... nu exista nici statutul legal de acțiune împotriva diversioniștilor. În stare de război nu eram, ca să luăm prizonieri. Poliție nu eram ca să se opereze arestări, și nu existau aresturi în comandamente, nu aveam cătușe”⁴⁰. Ce este mai grav, în opinia noastră, că armata a fost folosită la Timișoara deoarece „atât ordinul dat de Ceaușescu cât și ordinul transmis de generalul Milea era ilegal”⁴¹, deoarece nu a fost dat „indicativul legal pentru alarma parțială de luptă, iar starea de necesitate nu fusese decretată conform legilor de atunci ale țării”⁴².

³⁶ Ibidem, p. 149

³⁷ Ibidem

³⁸ Alex Mihai Stoenescu, *Istoria loviturilor de stat în România, vol. IV (I)*, Editura RAO, București, 2004, p. 571

³⁹ Generalul (r) Nicolae SPIROIU, ministru al Apărării Naționale în anii 1991 - 1994, în decembrie 1989, armata n-a avut inamic, în *Observatorul Militar* nr. 49-50, 2009

⁴⁰ Ibidem

⁴¹ Alex Mihai Stoenescu, *Cronologia evenimentelor din decembrie 1989*, Editura RAO, București, 2009, p. 75

⁴² Alex Mihai Stoenescu, *op.cit.*, p. 75

Evenimentele din decembrie 1989 care au determinat numeroase dispute politice, juridice și diplomatice privind responsabilitățile, dar mai ales culpabilitățile, au influențat negativ sistemul militar prin afectarea imaginii acestuia.

La această dată în România legislația prevede că forțele de menținere și la nevoie de restabilire a ordinii publice ori a celei constituționale au fost specializate pe categorii. Utilizarea acestora în situația unor crize se face în funcție de condițiile în care aceasta apare și se dezvoltă și de impactul pe care l-ar putea produce în urma măsurilor pe care le pot lua potrivit competențelor materiale și teritoriale, forțele de excepție constituite din „mari unități și unități de diferite arme și specialități (infanterie, tancuri, vânători de munte, artilerie, geniu, comunicații și informatică, cercetare, logistică) și structurate pe categorii de forțe (Forțe Terestre, Forțe Navale și Forțe Aeriene)”⁴³.

Misiunile forțelor de excepție reprezintă în opinia noastră, drepturile și obligațiile constituționale ale forțelor armate de a desfășura activitatea administrativă, de apărare națională și asigurarea ordinii constituționale pe timpul instituirii stărilor excepționale, activitatea acestora putând fi canalizată, în unele situații, spre folosirea forței în scopul impunerii interesului public. Intervenția forțelor armate va avea în opinia noastră un rol de descurajare a tensiunilor și numai în ultimă instanță se va utiliza forța împotriva celor care încalcă ordinea, legalitatea și drepturile cetățenilor.

Considerăm că, pentru a acționa cu eficiență în contextul menționat mai sus, armatei trebuie să i se stabilească concret rolul și atribuțiile categoriilor de forțe armate în actele normative privind regimul stării de asediu și regimul stării de urgență. Atribuțiile lor trebuie formulate în mod riguros și realist și trebuie coroborate cu prevederile constituționale și ale altor acte normative care, prin stabilirea atribuțiilor lor, le diriguiesc și pregătirea. Astfel, Constituția la articolul 118, alin. (1) „armata este subordonată exclusiv voinței poporului pentru garantarea suveranității, a independenței și a unității statului, a integrității teritoriale a țării și a democrației constituționale”⁴⁴. În cea de-a doua teză a alin. (1) se prevede că armata „contribuie la apărarea colectivă în sistemele de alianță militară și participă la acțiuni privind menținerea sau restabilirea păcii”⁴⁵. Acestea sunt valorile fundamentale pe care armata este chemată să le apere. Prin urmare, acestea ar trebui să fie, credem noi, și domeniile în care se pregătește ea. A i se trasa misiuni de ordine publică, fără a avea pregătirea și mijloacele necesare, dacă va acționa o va face neprofesionist. Prin urmare, credem că ar fi necesar ca în actul normativ să se introducă un articol nou, cu următorul conținut „Ministerul Apărării Naționale sprijină forțele Ministerului Administrației și Internelor, dacă acesta se confruntă cu formațiuni organizate și înzestrate pe principii militare, care trec la folosirea armamentului, depășind forțele de care dispune Ministerul Administrației și Internelor”. Actul normativ trebuie să precizeze în opinia noastră cel puțin exemplificativ atribuțiile care se transmit de la autoritatea civilă la autoritatea militară și în acest context aceasta ar putea prelua atribuțiile referitoare la acordarea autorizațiilor pentru marșuri, demonstrații, întruniri etc.

În concluzie, considerăm că este necesar ca normele legale referitoare la atribuțiile forțelor armate să fie detaliate prin acte normative care să canalizeze pregătirea și dotarea acestor forțe din timp nu să se aplice legea prin improvizații de moment, să se reglementeze mai concret cooperarea între reprezentanții ministerelor implicate în apărarea și restabilirea democrației constituționale, și nivelele până la care trebuie realizată aceasta.

⁴³ Constantin Florea, *op. cit.*, p. 118

⁴⁴ Constituția României, Texte actualizate, *op.cit.*, p. 53

⁴⁵ *Ibidem*

Exemplul cel mai concludent pentru structurile din Forțele Terestre, care demonstrează importanța militară deosebită a regulilor de angajare, o reprezintă participarea armatei noastre la evenimentele din decembrie 1989. Atât înainte de 22 decembrie 1989, cât și după această dată, s-ar fi putut reduce foarte mult, dacă nu chiar elimina complet pierderile de vieți omenești produse din eroare, precum și distrugerile inutile, dacă ar fi existat reguli de angajare stabilite conform celor de mai sus, „angajarea abuzivă de către Ceaușescu a armatei într-o operație atipică (nu era în atribuțiile acesteia), cu încălcarea tuturor normelor de comandă tactic-operativă, prin exercitarea discreționară a calității de comandant al forțelor armate (discreționară pentru că n-a dat o Directivă operativă a C.S.A.T. al cărui președinte era) și prin amenințarea cu plutonul de execuție a ministrului apărării, căruia i-a dat numai ordine verbale, telefonice, a dus la o reacție în lanț de decizii derutante, care, combinate cu acțiunea diversionistă, au determinat condițiile ca militarii să se lupte între ei (Otopeni, Sibiu, Brașov, Arad etc.) cu pierderi grele, sau să facă involuntar, din frică victime din rândul populației. În decembrie 1989, Armata nu a avut inamic”⁴⁶. Chiar în momentul de față, singurele două situații în care militarilor armatei noastre li se stabilesc reguli de angajare sunt în postul de santinelă și în misiuni multinaționale (sub mandat O.N.U., O.S.C.E., parteneriatul pentru pace cu N.A.T.O. etc).

Suntem de părere că, în orice circumstanțe s-ar pune problema utilizării forței publice a statului, în care este inclusă armata și în cadrul acesteia structuri din cadrul Forțelor Terestre, conducerea politică civilă trebuie să-și asume răspunderea și să-și exprime în mod neîndoielnic opțiunea clară în acest sens, în așa fel încât aceasta să nu se producă niciodată din inițiativa organismului militar. Pentru că nimeni, niciodată, nu trebuie să pretindă militarilor să aprecieze „legalitatea legilor” și legitimitatea regimului politic.

În contextul, celor enunțate mai sus, considerăm că structurile din cadrul Forțelor Terestre pot acționa pentru apărarea sau restabilirea ordinii constituționale numai în situația instituirii stării de asediu prin Decret prezidențial și după ce au fost parcurse etapele prevăzute de către legislația în vigoare. Opinăm că misiunile unităților și marilor unități din cadrul acestei categorii de forțe pot fi grupate în următoarele tipuri principale: paza și apărarea obiectivelor militare (unități militare, depozite de armament și muniție, materiale explozive, carburanți-lubrifianți, tehnică sau materiale militare); paza și apărarea unor obiective economice, politico-administrative sau social-culturale cu valoare strategică (unități economice, lucrări de artă, sedii ale autorităților publice locale); sprijinirea forțelor de ordine prin descurajarea acțiunilor violente asupra obiectivelor pe care le au de păzit; acțiuni pentru protecția forțelor proprii; asigurarea aprovizionării ritmice a unităților militare cu hrană, apă, energie, medicamente și alte materiale de primă necesitate; creșterea capacității de acțiune a forțelor proprii; cercetarea raioanelor în care s-au produs tulburări ale ordinii publice sau sunt indicii că s-ar putea produce; intervenția umanitară în sprijinul populației civile; asigurarea viabilității căilor de comunicație necesare îndeplinirii acestor misiuni.

Dorim să remarcăm că aceste misiuni trebuie să aibă un preponderent caracter defensiv, de descurajare și să fie în concordanță cu prevederile legislative în vigoare pentru menținerea stabilității interne a statului. Folosirea cu preponderență pentru executarea acestor misiuni a structurilor din cadrul forțelor terestre care au participat la operațiuni militare în afara teritoriului național, a unor subunități de cercetare și operațiuni speciale capabile să acționeze pe timp de noapte, în teren greu accesibil, frământat și acoperit, cu luarea măsurilor

⁴⁶ Interviu cu generalul (r) Nicolae SPIROIU, ministru al Apărării Naționale în anii 1991 – 1994, publicat în Observatorul Militar nr. 49-50, 2009

de cercetare și supraveghere a itinerarelor în scopul prevenirii infiltrărilor în flancurile și spatele dispozitivelor, constituie în opinia noastră, aspecte de luat în seamă de către factorii de conducere în luarea deciziilor.

100 DE ANI DE LA ÎNFIINȚAREA INSTITUȚIEI EROULUI NECUNOSCUȚ ÎN ROMÂNIA

Col.(r.) Ioan BOTA

În anul 2023 s-au împlinit 100 de ani de la înființarea Instituției Eroului Necunoscut în România, eveniment relevat prin dăinuirea în timp a monumentului „Mormântul Ostașului Necunoscut”, situat în Parcul Carol din București.

Ideea identității unui simbol al eroismului național a izvorât din dorința de a immortaliza pe cei care s-au jertfit în primul război mondial și își are punctul de plecare, se pare, în Belgia.

Prin hotărârea Parlamentului francez din 1920, soldatul necunoscut francez din primul război mondial a fost înmormântat la 28 ianuarie 1921, sub Arcul de Triumf. La data de 22 octombrie 1922, Parlamentul francez declara ziua desemnării Soldatului Necunoscut francez ca sărbătoare națională. Ca o coincidență, fără nici o legătură cu cele ce se petreceau în Franța, în Anglia avea loc o ceremonie identică, de înhumare a simbolului eroismului englez, adus de pe fostul front franco-belgian și înmormântat în Catedrala Westminster. Exemplul acestor țări a fost urmat de Portugalia, Italia și S.U.A.

În anul 1921, sub impulsul consacratei tradiții occidentale, și în România s-a adoptat ideea alegerii unui erou necunoscut, ca simbol unic de omagiere a jertfei și eroismului național. Pentru aceasta a fost constituit, sub președinția generalului Alexandru Gorski, Sub-Șef al Marelui Stat Major și Secretar General al Ministerului de Război, un comitet care avea drept sarcină studierea chestiunii aducerii Eroului Necunoscut, prevăzându-se încă de atunci ca Mărășești, locul grelelor lupte din vara anului 1917, să fie localitatea de desemnare a eroului (ostașului) necunoscut.

Ministerul de Război a cerut Societății „Mormintele Eroilor Căzuți în Război”, organizație înființată din inițiativa Ministerului de Război și a Patriarhiei Bisericii Ortodoxe Române, în baza Decretului-Lege nr. 502 din 27 februarie 1919, și a Ordinului Ministerului de Război nr. 3790 și 4256 din anul 1919, să studieze urgent alegerea Eroului Necunoscut și să se facă propuneri în această privință.

Este de reținut că în baza Decretului-Lege din 22 aprilie 1920, s-a hotărât ca serbarea anuală pentru comemorarea eroilor căzuți în război să se facă în ziua Înălțării Domnului Iisus Hristos, care a fost decretată ca Sărbătoare Națională.

Ministerul de Război, împreună cu ceilalți factori responsabili ai țării, prin Programul dat publicității la 11 mai 1923, hotărâu ca data desfășurării funeraliilor naționale să fie 14-17 mai, iar în privința locului înhumării Eroului Necunoscut, se opta pentru terasa „Cuza Vodă” din fața Muzeului Militar Național amplasat în Parcul Carol.

Pentru stabilirea Eroului (Ostașului) Necunoscut se preciza alegerea acestuia dintre cele zece sicrie aduse la Mărășești, din locurile în care luptele au fost mai crâncene: Rașovița (jud. Gorj) de pe frontul de la Jiu, Bălăria (jud. Vlașca) pentru luptele date în apărarea Bucureștiului, Azuga (jud. Prahova) pentru luptele duse în vederea apărării Văii Prahovei, Topraisar (jud. Constanța) de pe frontul Dobrogei, Mărăști, Mărășești, Oituz și Târgu Ocna (jud. Bacău) de pe frontul Moldovei, Chișinău (Basarabia), Ciucea (jud. Cojocna) de pe frontul transilvănean.

În scopul desemnării Eroului (Ostașului) Necunoscut au fost făcute sondaje în liceele militare din Iași, Craiova, Chișinău și Mănăstirea Dealu, fiind ales cel mai bun elev (orfan de război), în persoana elevului Amilcar Săndulescu, din clasa I-a a Liceului Militar „Dimitrie A. Sturdza” din Craiova. Acesta era născut în localitatea Mădulari, comuna Beica, jud. Vâlcea, la 20 februarie 1911, fiind al treilea copil al familiei învățătorului Constantin Săndulescu și al Mariei Săndulescu.

La data de 14 mai 1923, după încheierea Te Deum-ului religios în Biserica „Buna Vestire” din Mărășești, elevul Amilcar Săndulescu a ales Eroul (Ostașul) Necunoscut, oprindu-se în dreptul sicriului nr. 4, pe care a pus mâna, exprimându-se cu cuvintele: „Acesta este tatăl meu”. Îngenunchind, s-a rugat: „Doamne, Dumnezeu meu, ai în pază pe toți eroii neamului, ai și pe tatăl meu (...)”.

La solemnitate au participat ministrul de război, generalul de divizie Gheorghe Mărdărescu, Î.P.S.S. Mitropolitul Moldovei, Pimen, Episcopul de Roman, Niculescu, Episcopul Militar de Alba Iulia, Teculescu. Lor li s-au mai adăugat generali, ofițeri și militari în termen, prefectii de Putna, Tecuci și Bacău, deputatul Florea Eftimescu ș.a. Osemintele ostașilor necunoscuți depuse în cele nouă sicrie au fost înhumate în Cimitirul din Mărășești. Spre seară, cortegiul, alcătuit din întreaga asistență, a condus sicriul Eroului Necunoscut la gara Mărășești, într-o trăsură trasă de șase cai.

În dimineața zilei de 15 mai 1923, ora 7:00, trenul-cortegiu purtând vagonul-platformă cu sicriul Eroului Necunoscut, acoperit cu tricolorul țării, încadrat de două platforme pline cu coroane de flori, a fost tras în fața peronului gării Mărășești. Cetățenii și școlarii din localitate au depus flori proaspete. Episcopul militar Teculescu, împreună cu prefectul Georgescu și cu diaconul Zamfirescu au oficiat slujba religioasă. Fanfara Regimentului 50/60 Infanterie Focșani a intonat marșul „Pentru General” și trenul a pornit spre București. În garnitura trenului au fost incluse și vagoanele necesare gărzilor de onoare ale drapelului, clerului, ofițerilor și militarilor în termen care însoțeau Eroul Necunoscut.

Trenul mortuar a oprit în fiecare stație de pe traseu, poposind mai mult în gările principale, unde s-au oficiat slujbe religioase și s-au depus coroane de flori, fără a se ține cuvântări: Focșani (25 minute), Râmnicu Sărat (25 minute), Buzău (25 minute), Ploiești (55 minute). Garnitura a ajuns la București la ora 16:00, fiind întâmpinată, într-o atmosferă de mare sărbătoare, de către autorități, cler, elevi, invalizi, orfani, văduve de război, gărzi de onoare. Sicriul a fost depus la Biserica „Mihai Vodă” (situată pe dealul cu același nume), pentru pelerinajul publicului, pe întreaga durată a zilei de 16 mai.

În ziua de 17 mai, fiind ziua Înălțării Domnului Iisus Hristos, înscrisă în calendarul Creștin Ortodox, pe întreg teritoriul țării se serba Ziua Eroilor. Dis-de-dimineață, un public numeros a umplut străzile capitalei, îndreptându-se spre Biserica „Mihai Vodă”, pentru a însoți cortegiul cu Eroul Necunoscut spre locul de veci din Parcul Carol I.

După slujba religioasă, oficiată de Episcopul Militar Teculescu împreună cu alți preoți și finalizată cu „Veșnica Pomenire”, sicriul cu osemintele Eroului Necunoscut, purtat de

aceiași cavaleri ai Ordinului „Mihai Viteazul” care îl coborâseră din tren în Gara de Nord (locotenent-colonelul infanterist Marinescu, locotenent-colonelul artilerist Ionel Dragalina, maiorul de cavalerie Niculescu și căpitanul de vânători de munte Anton Teodorescu, având la spate patru plutonieri decorați cu Medalia „Virtutea Militară”, clasa I-a) a fost așezat pe afetul de tun ce aștepta în fața bisericii, împodobit și învăluit în tricolor. Concomitent, trupele au dat onorul iar muzica a intonat „Imnul Sacru”. Cortegiul s-a deplasat spre Parcul Carol I pe străzile: Mihai Vodă, Calea Victoriei, Bulevardul Carol I, Splaiul Domnița Bălașa, Bulevardul Maria, Strada 11 Iunie.

În întâmpinarea Eroului (Ostașului) Necunoscut au sosit Regele Ferdinand I însoțit de întreaga familie. Regele l-a salutat cu buzduganul dăruit de locuitorii capitalei, timp în care regina s-a închinat, privind coșciugul cu ochii înlăcrimați.

În acordurile corului de elevi de la Seminarul „Nifon”, ceremonia religioasă din parc a fost susținută de Mitropolitul Primat, Miron Cristea și de Mitropolitul Moldovei, Pimen, înconjurați de Episcopul Triteanu de Roman, Episcopul Ilarie Teodorescu al Constanței, Episcopul Militar Justin Teculescu și de un numeros cler.

La sfârșitul slujbei, Regele Ferdinand a rostit un memorabil discurs, impresionând profund asistența:

„Cu cununi de laur erau întâmpinați în vechime biruitorii sub arcuri de triumf și tot cu cununi de laur se cinsteau mucenicii credinței mântuitoare. Cununa de laur ce-ți aduce întâiul Rege al României Mari, ție ostașului fără nume, care întrupezi, de acum și până în veac, jertfa sutelor de mii de vieți închinată pe altarul patriei pentru mărirea și unitatea națională, este și cununa muceniciei și cununa biruitorului. Toată suflarea românească, în clipa aceasta, își îndreaptă gândurile patriotice spre tine, simbolul jertfei și al vitejiei; toți ochii lăcrămează, toate inimile bat, acum, pentru cei iubiți ai lor, cari, singuri sub cerul lui Dumnezeu, sau în vitejia luptelor au închis ochii departe de orice mângâiere. Iar înaintea locașului tău de veci se închină azi, cu adâncă recunoștință, Țara întreagă, căci fără nume fiind ești al neamului întreg.”

Regele Ferdinand I a decorat apoi Eroul Necunoscut cu Medalia de aur „Virtutea Militară”, clasa I-a, așezând-o la mijlocul sicriului, între cască și lauri. Ion Brătianu, președintele Consiliului de Miniștri, i-a adus omagiul guvernului. În cadrul aceleiași ceremonii, Eroului Necunoscut Român i-au conferit distincții de onoare S.U.A., Franța, Anglia, Italia, Belgia. Clerul bisericesc a oficiat „Veșnica Pomenire”. Au urmat două minute de reculegere (așa s-a procedat pe tot cuprinsul țării, ca un suprem omagiu și adânc respect închinat maselor de anonimi români care s-au jertfit pentru o cauză sfântă).

Eroul Necunoscut a fost coborât în mormânt cu ajutorul unor frânghii roșii din mătase de către cei patru cavaleri ai Ordinului „Mihai Viteazul”, timp în care muzica intona „Imnul Sacru”, iar tunurile din turnul lui Vlad Țepeș au tras 101 salve, onorând jertfa supremă a celui ce avea să simbolizeze de acum înainte eroii patriei. S-au depus coroane de flori din partea românilor și ambasadelor statelor aliante. Ceremonia înhumării Eroului (Ostașului) Necunoscut s-a finalizat cu defilarea prin fața mormântului a trupelor, a regelui și a tuturor oficialităților.

Finalul ceremoniei (ora 13:30) a oferit asistenței un tablou zguduitor, prin a sa înduioșare: o văduvă însoțită de cele trei fiice orfane de război s-au apropiat de groapă și au depus flori pe mormântul Eroului Necunoscut, îngenunchind, plângându-și soțul și tatăl, înmuind ochii asistenței cu lacrimi.

La sfârșitul solemnității, rămânea în Parcul Carol I (redenumit Parcul Libertății în perioada anilor 1950-1990) Mormântul Eroului Necunoscut Național, la început un mormânt simplu, acoperit cu o placă din beton, deasupra căreia i-a fost așezată provizoriu o placă din ipsos cu epitaful ce se observă în fotografia alăturată.

Elevul Amilcar Săndulescu, „fiul” Eroului (Ostașului) Necunoscut, a terminat anul școlar ca elev fruntaș și șef al clasei a 2-a. Conducerea Liceului „D. A. Sturdza” l-a recompensat cu un sejur la Marea Neagră, trimițându-l în Stațiunea Techirghiol. Spre profundul regret al celor care l-au cunoscut, Amilcar Săndulescu s-a înecat în Lacul Techighiol, în după-amiaza zilei de 28 iulie 1923. La miezul nopții valurile l-au aruncat pe mal. A fost înmormântat, cu mare durere, în Cimitirul Sinești din Craiova.

În data de 22 decembrie 1958, osemintele Eroului (Ostașului) Necunoscut au fost strămutate la Mărășești, ca urmare a deciziei noilor autorități de a construi Mausoleul Eroilor Comuniști. De reținut că la Mărășești, osemintele Eroului (Ostașului) Necunoscut au fost depuse în Mausoleul ridicat în perioada 1923-1938 pe terenul dat de marele moșier Georges Negroponte, nimeni altul decât socrul marelui erou, generalul de artilerie Eremia Grigorescu. Acesta a fost ridicat în urma demersului Comitetului de Inițiativă, format din 9 membri, condus de Alexandrina Cantacuzino, din care făceau parte și eminentul general de artilerie Constantin Christescu, precum și Elena Davila, fiica ilustrului general medic Carol Davila și soția generalului de artilerie Ion Peticari.

Un moment important în reabilitarea simbolului eroismului național l-a reprezentat readucerea în București, în Parcul „Carol I”, a osemintelor Eroului (Ostașului) Necunoscut, în zilele de 25-26 octombrie 1991. Evenimentul a început de Ziua Armatei, la 25 octombrie 1991, la ora 9. Convoiul, plecat din Mărășești, a efectuat opriri în localitățile Focșani, Râmnicu Sărat, Buzău, Mizil și Ploiești, unde s-au desfășurat ceremoniale religioase, la care au participat numeroase persoane. Astfel, în Ploiești convoiul a ajuns la ora 16.50, iar sicriul cu rămășițele eroului a fost depus în fața Catedralei Sfântu Ioan, monumentul lăcaș de cult ridicat în memoria eroilor prahoveni ce s-au jertfit în Primul Război Mondial.

De reținut faptul că din cortegiul constituit pentru readucerea simbolului eroismului național în capitală au făcut parte 23 de ofițeri (între care 3 generali), 28 de maiștri militari și subofițeri, 13 salariați civili și 40 de militari în termen. Cortegiul a fost constituit din: 8 motociclete, 1 autoturism Dacia 1300, 3 autoturisme de teren ARO, 3 T.A.B.-uri, 5 autocamioane DAC, 1 autoatelier și 1 tun-obuzier SKODA, calibrul 152 mm. Pe afetul acestuia a fost așezat sicriul cu osemintele Eroului (Ostașului) Necunoscut.

La reînhumarea Eroului (Ostașului) Necunoscut în Parcul Libertății (fost și redevenit Parcul Carol I), din data de 26 octombrie 1991, a participat și un numeros public și importante personalități ale statului, în frunte cu președintele Ion Iliescu. Emoționantul ceremonial organizat și desfășurat din inițiativa Ministerului Apărării Naționale și a Asociației Veteranilor de Război a fost transmis în direct de postul național de televiziune.

Întrucât, în 26 octombrie 1991, osemintele Eroului (Ostașului) Necunoscut fuseseră amplasate provizoriu la capătul dinspre intrarea în parc a aleii care ducea la Mausoleu,

Mormântul Eroului (Ostașului) Necunoscut a fost reamplasat pe locul inițial din 1923, la data de 25 noiembrie 2006, în fața esplanadei actualului Memorial al Eroilor Neamului.

Această ultimă amplasare s-a făcut în baza Hotărârii de Guvern nr. 654, din 24 mai 2006, în contextul manifestărilor dedicate „Centenarului Carol I”.

Prin hotărârile Sinodului Bisericii Ortodoxe Române din anii 1999 și 2001, sărbătoarea Înălțării Domnului a fost consacrată ca Ziua Eroilor și sărbătoare națională bisericească. Totodată, Legea 379/2003 privind regimul mormintelor și operelor comemorative de război a proclamat cea de-a patruzecia zi de la Sfintele Paști, sărbătoarea Înălțării Mântuitorului Iisus Hristos – Ziua Eroilor, ca sărbătoare națională a poporului român.

Poporul care are sfinți și eroi este un popor care s-a luptat în istorie! Eroii neamului românesc care s-au jertfit pe câmpurile de luptă, în lagăre și în închisori, se înalță în demnitate în fața lui Hristos, care S-a jertfit pe Sine pentru lumea întreagă care va crede în El.

Cinstirea aceasta este o datorie din partea noastră ca recunoștință adusă lui Dumnezeu pentru jertfelnicia celor care s-au luptat pentru apărarea credinței și a patriei strămoșești, pentru libertatea și demnitatea poporului român.

Cu prilejul Zilei Eroilor și a altor sărbători naționale și religioase avem obligația morală să-i pomenim pe înaintașii noștri, participanți la luptele de apărare a gliei strămoșești.

MARTOR AL UNEI COTITURI ISTORICE

Gl.br.(r.) Grigore Marcel Pop

Pentru că istoria trebuie scrisă respectând principiul *"sine ira et studio"*, cu care toată lumea este de acord, am să încerc o rememorare a ceea ce au însemnat evenimentele din Decembrie 1989 pentru Regimentul 230 Tancuri - cea mai puternică unitate militară din nord-vestul Porții Someșului, cu repercusiuni majore asupra celor petrecute atunci în municipiul Baia Mare, județul Maramureș și alte câteva județe limitrofe. Dramatismul acelor zile nu poate fi înțeles decât dacă luăm în considerare condițiile concrete în care s-au desfășurat evenimentele: lipsa informațiilor în timp util, situații lipsite de predictibilitate, existența unei dezinformări continue și agresive (război psihologic și imagologic), riscurile reale la adresa securității și integrității teritoriale a țării etc., care au pus la grea încercare pregătirea profesională, abilitățile și capacitatea de conducere a comandantului, statului major și pregătirea trupei.

În scopul sintetizării formei acestui material, am să-mi structurez relatarea pe câteva capitole:

1. Condiții premergătoare (situația personală, situația unității, structura și nivelul de instruire etc.)

Pentru început trebuie să spun că după absolvirea Academiei Militare ca șef de promoție al Secției Tancuri din cadrul Facultății de Arme Întrunite, având gradul de căpitan, am fost repartizat pe funcția de șef al Biroului pregătire de luptă în statul major al

Regimentului 230 Tancuri din Divizia 81 Mecanizată (Dej), care era în subordinea Armatei a 4-a, „Transilvania” (Cluj-Napoca). M-am prezentat la post în septembrie 1987 și m-am implicat de la început în ceea ce însemna pregătirea de comandament, pregătirea cadrelor, pregătirea pentru luptă și închegarea subunităților și unității în ansamblul său. Ca urmare a rezultatelor obținute, am fost promovat, în luna aprilie 1989, în funcția de șef de stat major al regimentului, în timp ce fostul șef, maior Vasile Chifu, era promovat comandant al aceluiași regiment.

Unitatea de tancuri era structurată pe 3 batalioane luptătoare (5 companii de tancuri încadrate complet și una de cadre), subunități de arme (cercetare, transmisiuni, etc.), subunități de suport logistic și chiar o companie de militari pentru economia națională care erau instruiți ca infanteriști. Aceștia din urmă aveau, la vremea aceea, o lună de instrucție încheiată. Regimentul era operațional cu 5 companii de tancuri și cu subunități de sprijin. De menționat că cel mai tânăr contingent de militari în termen tanchiști, încheiase etapa instrucției de bază de 4 luni și trăseseră deja ședințele de trageri de luptă cu echipajul de tancuri, pe timp de zi și de noapte.

Pe scurt, acestea au fost, în linii mari, condițiile în care „ne-au prins” evenimentele din Decembrie 1989.

2. Situația inițială (alarma, pregătirea pentru intervenție, formarea eșalonului de luptă al unității)

Concret, în seara zilei de 16 decembrie 1989 la orele 23.00, fiind la comandă (mr. Vasile Chifu era în concediu de odihnă), am fost chemat la unitate și mi s-a ordonat să constituie o grupă operativă. Grupa operativă a fost formată din șefii de arme (transmisiuni, protecție N.B.C., geniu), locțiitorul tehnic, șeful serviciilor și șeful biroului organizare-mobilizare. Nu știam în acel moment ce se întâmplă, vag auzisem de la radio și de la eșalonul superior (Divizia 81 Mecanizată) despre unele evenimente, tulburări ale ordinii publice ce s-ar fi petrecut la Timișoara. În 17 decembrie, la orele 15.00, s-a primit, prin aparatura I.A.U., indicativul alarmei de luptă parțială – „Radu cel Frumos”. Conform uzanțelor, am cerut confirmarea acestui indicativ și aceasta mi-a fost dată telefonic de către șeful de Stat Major al Diviziei 81 Mecanizată, colonelul Flore Vidican. Precizez că prin specificul unității, regimentul executa la alarma de luptă parțială aceleași activități ca la alarma de luptă generală, cu precizarea că, în primul caz, personalul trebuia să ducă acțiuni de luptă ca infanteriști. Singura persoană cu care am luat legătura pe timpul evenimentelor a fost colonelul Flore Vidican, dar asupra acestui aspect voi reveni.

Am pus în aplicare planul de aducere a cadrelor la unitate, ulterior a celor plecați în concedii, printre care și comandantul unității. În seara zilei de 17 decembrie, în jurul orei 22.00, am fost chemat la Centrul Militar Județean Maramureș unde, prin T.O. (telefonul operativ), comandantul diviziei, colonel Mihăilă Ioan, mi-a transmis unele informații privind evenimentele de la Timișoara (acțiuni ale unor elemente turbulente, huligani, haos, distrugeri și sustrageri de bunuri materiale din magazine, existența pericolului unei intervenții străine etc.). La rândul meu, la înapoierea în unitate, am informat comandantul și apoi personalul comandamentului și pe comandanții de subunități. Muniția a fost încărcată în tancuri pe întuneric, la lumina farurilor, s-a distribuit muniția pe militari pentru armamentul individual, regimentul fiind gata de luptă în punctul de adunare din afara cazărmii cu 5 companii de tancuri, subunitățile de sprijin și cei 100 de militari în termen infanteriști, în 8 ore de la darea alarmei. De asemenea a fost trecută la alarma de luptă Compania 266 Pază aeroport, aflată tot în subordinea regimentului.

Nivelul de pregătire al unității a fost controlat în 19 decembrie de o comisie condusă de locțiitorul comandantului diviziei, colonel Florinel Iepure. Pe timpul controlului ofițerii de tancuri au fost testați privind cunoștințele pe linie de trageri din poziții acoperite, specific artileriei, lucru cu totul greșit, după părerea mea, pe care am și exprimat-o. Consider și acum că împărțirea comandamentului diviziei în două comisii și trimiterea lor cu două microbuze pe două direcții la unitățile din subordine a fost o greșeală care putea avea urmări grave. Controlul putea fi făcut de ofițeri de legătură, care s-ar fi deplasat la unități cu paza necesară.

3. Legături, comunicații

Încă de la începutul alarmei legătura cu divizia a fost asigurată prin radio (U.S.), radio releu – semicompletul R-4050 (divizia a instalat pe Mesteacăn o stație radio releu pentru retranslație) și prin telefon. Cu Armata a 4-a legătura a fost asigurată prin divizie și direct numai prin telefon, ceea ce a reprezentat iarăși o mare eroare.

Legătura prin radio releu prezenta siguranță prin faptul că era direcționată. Menționez că legătura cu eșalonul Armată a fost inexistentă timp de mai mult de o săptămână, cu excepția unui caz care ține de dezinformare și despre care voi vorbi în continuare. Cu divizia, legătura a fost sporadică și a fost ținută cu șeful de stat major al diviziei care a asigurat efectiv comanda și prin care am primit note telefonice cu informații despre „teroriști”, despre cum trebuie executat focul în caz de intervenție (în sus), despre retragerea trupelor în cazărmi etc. Trebuie să subliniez că a existat o legătură prin fir militar cu Batalionul de cercetare de la Satu Mare – „RARIȚA”, instalată cu o săptămână înainte de declanșarea evenimentelor, care nu era cunoscută și care ne-a ajutat pe parcurs să prevenim producerea unor evenimente grave. A existat o permanentă și foarte utilă colaborare cu Regimentul 612 Artilerie Antitanc, unitatea vecină – unitate de garnizoană, cu Inspectoratul Județean de Miliție, cu Miliția municipiului Baia Mare, cu Centrul Militar Județean Maramureș și nu în ultimul rând cu Batalionul de Securitate din Șomcuta Mare. Totuși dezinformarea, pericolul real al unei agresiuni externe, abandonarea comenzii de către unele eșaloane superioare în unele momente, toate acestea au creat o presiune deosebită atât asupra comandanților cât și a trupei.

4. Dezinformarea, războiul psihologic, reacții

Dezinformarea a venit pe diferite canale: telefoane de la personae anonime, ordine telefonice de la eșaloanele superioare, televiziune, chiar unii militari din subordine sau din garnizoană:

- Știrea sinuciderii ministrului apărării, general Vasile Milea, transmisă de televiziunea națională în dimineața zilei de 22.12.1989 a fost primită cu consternare, revoltă și neîncredere de către toți militarii;
- Știrea prezentată, tot la televiziunea națională, că domnul Ion Iliescu a cerut sprijin străin (U.R.S.S.) a determinat comanda unității să ia hotărârea și să pregătească oamenii pentru respingerea prin forța armelor a oricărui „ajutor” străin – poziție care a și fost comunicată eșalonului superior și comandantului garnizoanei Baia Mare, mr. Gheorghe Popa;
- Apariția generalului maior Ștefan Gușă pe micile ecrane în ziua de 22 decembrie, în jurul orelor 15.00, a fost un moment necesar, comanda unității recunoscându-l ca unic comandant al armatei și reprezentant al statului român după fuga lui Nicolae Ceaușescu. Ordinul de retragere în cazărmi a armatei a fost executat întocmai (de fapt regimentul nu a executat nici o misiune în afara raionului de dispunere);
- Telefoanele anonime despre existența teroriștilor trebuiau – și au fost de altfel – verificate tot timpul. Amintesc aici un singur episod cu un student arab, iordanian, care venise cu prietenul lui de la Timișoara, găsit de mine cu o echipă de subofițeri din cadrul unității și

de la Ministerul de Interne, într-un bloc de pe str. Vasile Alecsandri și care a fost determinat să părăsească orașul în aceeași noapte;

- Noaptea de 22 spre 23 decembrie a fost „noaptea parașutiștilor și a elicopterelor”:
- În mod inexplicabil, la propagarea zvonurilor a luat parte și fostul ofițer de contrainformații al unității, căpitan Vasile Dănuț care m-a anunțat că un parașutist ungar ar fi fost capturat la Beiuș;

- Zvonurile că inamicul ar fi întrebuițat desant aerian pe aeroporturile din Oradea, Târgu Mureș și Satu Mare m-au determinat să propun comandantului și cu aprobarea acestuia să trimit pe ofițerul 2 de la Biroul pregătire pentru luptă, locotenent colonelul Anatolie Sârbu să coordoneze activitatea pe aeroportul Baia Mare și să realizeze cooperarea dintre compania de pază aeroport și trupele de securitate care primiseră sarcina să apere interiorul clădirii aeroportului;

- Am dat ordin comandantului plutonului de mitraliere antiaeriene de pe aeroport, plutonier adjutant Mihai Andricioaie, să coopereze cu stația radar a aeroportului care „vedea” ținte și să nu deschidă focul decât la vedere. Astfel s-a putut evita deschiderea focului fără rost;

- Am luat legătura prin firul militar secret cu comandantul Batalionului 422 Cercetare de la Satu Mare, maior Ioan Suciu, pe care, după recunoașterea reciprocă, l-am întrebat dacă se confirmă prezența desantului pe aeroportul Satu Mare, dacă a trimis patrule la aeroport și la frontieră; acesta mi-a infirmat prezența desantului și m-a întrebat dacă regimentul este gata de marș și intervenție. Am confirmat și am convenit să ținem în continuare legătura și să ne informăm reciproc;

- La mitralierele antiaeriene de pe tancuri au fost puși trăgători subofițeri cu ordinal să nu deschidă focul decât la vedere. Același ordin l-au primit și militarii Plutonului Mitraliere Antiaeriene al regimentului, pe care i-am supravegheat personal;

- La ordinul primit prin notă telefonică semnată de adjunctul ministrului apărării naționale, general Victor Atanasie Stănculescu, l-am sechestrat pe ofițerul de contrainformații al unității în biroul său, i-am sigilat arhiva și ulterior am expediat-o la eșalonul superior. După două zile ofițerul a fost eliberat și i s-a cerut să plece acasă și să nu părăsească domiciliul. Același lucru s-a întâmplat și cu ofițerii de securitate, care inițial, pentru a fi protejați, au fost ținuți în localul Casei Armatei din Baia Mare;

- De amintit aici este și diversiunea cu atacul asupra regimentului de către Batalionul de Securitate din Șomcuta Mare. Întrucât era o aberație din punct de vedere militar, informația nu a fost luată în serios. Totuși s-a luat legătura cu comandantul batalionului, colonel Ioan Pop, care a precizat că militarii din subordinea sa sunt în cazarmă. S-a organizat o recunoaștere în oraș cu două transportoare blindate de cercetare sub comanda mea, la care a participat și șeful cercetării regimentului, maior Pompiliu Ispășoiu. După executarea misiunii, cele două transportoare s-au retras în cazarmă, iar maiorul Pompiliu Ispășoiu a fost trimis ca ofițer de legătură, cu o stație radio, la Batalionul de Securitate din Șomcuta Mare, unde a stat câteva zile;

- Un moment aparte al aceleiași diversiuni s-a petrecut în fața U.M 1300, când mr. Pompiliu Ispășoiu, întorcându-se dintr-o misiune de cercetare pe direcția Cazarmă-Satu Nou de Jos, asupra transportorului blindat (TABC) în care se afla s-a deschis focul de către militarii din unitatea vecină, U.M. 01354, moment în care, aflându-mă la punctul de control al unității noastre, am intervenit strigând să nu se tragă. Focul a încetat iar incidental n-a avut urmări.

- Un alt ordin, cel puțin straniu, a primit comandantul regimentului, telefonic, de la șeful Biroului Operații și Pregătire pentru Luptă al Diviziei 81 mecanizată, solicitându-se ca un batalion de tancuri să se deplaseze pe direcția Baia Mare – Seini – Odoreu (jud. Satu Mare). Inițial ordinul a fost transmis Batalionului 2 Tancuri comandat de maiorul Viorel Sabou, care s-a pregătit pentru marș. Ulterior, consultându-mă cu comandantul, am constatat că ordinul nu a fost transmis regulamentar, că există pericolul ca forțele regimentului să fie fragmentate, că misiunea nu avea sens și ca urmare am anulat acest ordin. În mod ciudat, am fost întrebați după circa o jumătate de oră de către un ofițer din Secția Operații a comandamentului Armatei a 4-a dacă batalionul de tancuri s-a pus în mișcare. Am răspuns negativ și că nici nu se va deplasa pe direcția indicată. Nu am primit nici un răspuns, iar ulterior nu am mai fost „deranjați” cu această problemă.

- Tot aici trebuie să mai amintesc încercarea unor ofițeri de la Centrul Militar Județean Maramureș de a ridica armament și muniție de la depozitul din incinta cazărzii regimentului în noaptea de 18/19.12.1989. Cele cinci autodube trimise (în acest scop) au fost întoarse de către mine și locțiitorul tehnic al comandantului, maior Octavian Pârvu, sub amenințarea că vom deschide focul. Având în vedere cele petrecute în alte garnizoane, mă felicit și acum pentru decizia luată!

- În sfârșit, la arestul unității au fost reținuți pentru o noapte, la solicitarea comandantului garnizoanei, fostul prim secretar al comitetului județean de partid, Vasile Bărbuleț și maiorul Vasile Tătar, ofițer răspunzător de pregătirea gărzilor patriotice pe lângă comitetul județean de partid. Ulterior au fost predați unității de garnizoană și am fost informat că fostul prim-secretar al comitetului județean de partid, Vasile Bărbuleț, a fost trimis la Sibiu, localitatea sa natală.

Mă opresc aici cu aceste exemple, făcând precizarea că au fost numeroase telefoane, zvonuri etc. Știrile contradictorii lansate de către televiziunea națională au trebuit atent selectate și au solicitat din plin capacitatea de analiză, luciditatea, discernământul și bunul simț al comenzii unității, care a evitat luarea unor decizii incorecte.

5. Comanda

Aici este cazul să subliniez că am ținut legătura cu șeful de stat major al Diviziei 81 Mecanizată, colonel Flore Vidican, care totuși a intervenit, dar sporadic, pe parcursul desfășurării evenimentelor și că am fost abandonați de conducerea Armatei a 4-a, până spre sfârșitul lunii decembrie 1989. Notele telefonice primite au fost semnate de generalul Victor Atanasie Stănculescu după 22 decembrie, ulterior au fost transmise în numele generalului Nicolae Militaru, numit ministru al apărării naționale în 24.12.1989.

Pe plan local am primit ordine de la comandantul garnizoanei Baia Mare, maior Gheorghe Popa, care și-a asumat rolul de comandant militar al județului și care a fost cel care a ordonat și coordonat misiunile pe care regimentul le-a îndeplinit până spre sfârșitul lunii februarie 1990, după care s-a intrat în normalitate privind lanțul de comandă. Este importantă poziția comenzii Regimentului 230 Tancuri, potrivit căreia regimental nu va interveni cu tancuri și alte blindate în municipiu și va acționa numai întrunit, dacă situația operativă ar impune-o, și numai împotriva inamicului extern. Această poziție a fost comunicată factorilor de răspundere și tuturor celor interesați.

6. Activități, misiuni

Deși „declicul” s-a produs în urma demonstrației de la București din data de 21 decembrie, clarificarea poziției regimentului față de evenimentele ce se petreceau s-a produs în urma ordinului dat în data de 22, prin intermediul televiziunii naționale, de către generalul maior Ștefan Gușă – șeful Marelui Stat Major – perceput pe drept ca fiind reprezentantul legitim al statului român, în urma vidului de putere creat, care sublinia că armata va sprijini mișcarea revoluționară și că este alături de popor. Regimentul, ca urmare a solicitărilor comandantului militar al județului, a asigurat cu ofițeri și subofițeri paza și securitatea a 13 obiective de mare importanță din municipiu și județ, unele în cooperare cu forțe ale Ministerului de Interne și trupe de securitate, cum ar fi: aeroportul Baia Mare, barajul de acumulare Firiza, sediul Miliției municipiului la solicitarea șefului acesteia – locotenent colonel Dumitru Maxim – de către o gardă din 25 de militari în termen comandați de căpitanul Mihai Smețcaș, al Penitenciarului de la Tăuții de Sus de către o subunitate de trupe de securitate coordonată de locotenent-colonelul Gheorghe Țocu, a secțiilor de miliție din orașele Baia Sprie și Târgu Lăpuș. Parte din personalul unității, fiind cooptat în structura Frontului Salvării Naționale de la nivelul județului, am participat la instaurarea ordinii în primăria municipiului Baia Mare precum și la asigurarea alegerii democratice a noilor conducători la nivelul unor întreprinderi și în unele localități rurale din județ (DJDP, Coroieni etc.).

Comandantul și statul major al regimentului au trecut la întocmirea unui nou plan de pregătire pentru luptă pe baza ordinelor primite de la Divizia 81 Mecanizată. În unitate s-au întors pe rând toate cadrele detașate în economia națională, reintegrându-se în structurile regimentului. În luna martie 1990, Regimentul 230 Tancuri a executat o aplicație tactică cu tehnică și trupe cu două batalioane de tancuri, aceasta în timp ce în alte garnizoane grupuri de cadre și militari în termen, pe fondul dezordinii și indisciplinei, se deplasau sau doreau să se deplaseze spre Capitală cu diferite revendicări. Mă opresc asupra unui fapt, cel puțin controversat, petrecut în 15.01.1990, când aproximativ 50 de ofițeri din toată armata, printre care și subsemnatul, am fost convocați de ministrul apărării, generalul Nicolae Militaru, propunându-ni-se trimiterea la cursuri în U.R.S.S. Spre cinstea lor, majoritatea au refuzat – printre aceștia numărându-mă și eu și comandantul Batalionului de Cercetare de la Satu Mare. Ciclul de instrucție început în toamna anului 1989 s-a încheiat la 30.04.1990, Regimentul 230 Tancuri obținând aprecierea generală „Bine”. Nu este mai puțin importantă pregătirea și desfășurarea în liniște și ordine, împreună cu forțe ale Ministerului de Interne, a alegerilor din luna mai 1990, care au dus la înlăturarea provizoratului în conducerea țării și județului. La aceste activități și-au adus contribuția un mare număr de cadre – ofițeri, maiștri militari, subofițeri și militari în termen ai regimentului.

7. Concluzii

În toată această perioadă întregul efectiv de cadre și militari în termen, indiferent de misiunea primită și locul unde și-au desfășurat activitatea, au dat dovadă de înalt patriotism, spirit de răspundere, hotărâre, îndrăzneală și inițiativă în acțiunile întreprinse. Contrar unor păreri exprimate, s-a manifestat respect față de cadrele de conducere din Ministerul de Interne și Securitate și s-a cooperat în diverse situații și pentru apărarea unor obiective cu forțele aparținând acestor structuri.

Nu fac aprecieri gratuite dacă spun că a atârnat greu în balanță poziția comenzii unității noastre și ca urmare, prin modul în care a acționat cea mai mare și mai puternică unitate militară din zonă, respectiv Regimentul 230 Tancuri, s-a evitat declanșarea unor evenimente

sângeroase în municipiul Baia Mare și în județul Maramureș. Comandantul unității maior Vasile Chifu și subsemnatul ne-am consultat în permanență cu statul major, am căutat să obținem pe toate căile informații precise, să evaluăm corect situația evitând angajarea forțelor regimentului în acțiuni nespecifice, contrare intereselor națiunii, evitând astfel scânteia unei acțiuni spontane, periculoase pentru mersul evenimentelor ce se derulau.

Închei cu mențiunea că în luna mai 1990 am înaintat un raport detaliat cu numeroase anexe, aprobat de comandant, către Marele Stat Major. Sper că și această mărturie succintă să pună o pietricică în mozaicul care să ducă la o mai bună înțelegere și cunoaștere a evenimentelor revoluționare din decembrie 1989 care au marcat o cotitură în viața, să sperăm mai bună, a României și a națiunii române.

LIBERTATEA SAU ADAPTAREA DIN MERS LA SISTEM

Carmena BĂINȚAN

De la Revoluția din 1989 poporul român încearcă să se armonizeze tot mai mult cu țările occidentale, pentru a realiza o societate capitalistă globalizată. Răsturnarea vechii ordini și construirea uneia noi atrage după sine schimbarea mentalității, a obiceiurilor și pierderea din tradiții. Asistăm la această schimbare care se impune cu pași repezi. Dacă până în 1989 majoritatea cetățenilor au fost obligați să rămână între granițele țării, după acel moment libertatea de mișcare a ajuns să fie dorită nu doar din motive financiare, dar și din dorința de a cunoaște alte culturi. Mai mult, generațiile tinere și-au dorit să cunoască tot ce până atunci le-a fost interzis. Cât de benefice vor fi aceste relații umane se va vedea în deceniile următoare. Poate că noi am moștenit de la regimul trecut acea conștiință colectivă care acum începe să fie conștiință individualistă, atât de întâlnită în vest, un liberalism în care valorile educaționale sunt prea puțin valorificate. Individul liber s-a născut destul de devreme, odată cu Revoluția franceză din 1789, când s-a eliberat de constrângeri cum ar fi: tradiția, religia, familia, în care personajele cred doar în puterile lor, în posibilitatea de a face ceea ce-și doresc, fără să țină cont de cele enumerate mai sus. Mai nou își pot alege chiar identitatea sexuală. O libertate care să-i împlinească este și aceea de a înlocui un singur Dumnezeu, așa cum eram învățați, cu mai mulți Dumnezei, în funcție de nevoia de a se raporta la sine. Acest individualism a fost preluat din mers de generațiile următoare, avându-și o disciplină de sine, responsabilitate personală, împliniri materiale, acestea și datorită faptului că au responsabilități de la vârste foarte fragede. Nu se poate spune că este perfectă această responsabilizare, deoarece are multe lacune care vor fi transmise mai departe.

Individualismul creează spații între persoane, relațiile umane devin impersonale. Fiecare în colțul lui de viață care este bine definit fără a avea prea mare nevoie de socializare, astfel că la un moment dat rămâne fără puncte de reper, cum am spune noi, „își pierde busola” deci chiar propria identitate. Echilibrul era dat cumva de biserică, familie, tradiții, etc. și de unitatea dintre indivizi, care putea într-o anumită situație să se organizeze spontan, să formeze un întreg pentru a susține sau a combate o anumită situație. Există o anumită toleranță care în

țările estice nu este prea mult acceptată, ori țările occidentale au adus individul la stadiul în care este lipsit de substanță, de multe ori el devenind un număr într-o statistică. Această depersonalizare a dus la singura certitudine palpabilă, aceea de a munci, a cheltui și a trăi momentul. Libertatea personală este singura lor dimensiune pentru care muncesc și trăiesc. Mulți trăiesc într-un idealism utopic, o trăire prin puterea imaginației, care, lipsită de fundament, duce la eșecuri personale. Acest idealism duce la norme pe care fiecare individ și le respectă, le stabilește și le hrănește, iar acest lucru se poate vedea ușor în artă. Artiștii își creează un „eu” de la care nu fac rabat, iar spiritul critic nu există, și chiar dacă ar exista, el nu este nici agreat nici acceptat. Arta nu mai transmite emoție, doar exprimarea eului în forme diferite, evitând suferința, dar ducând la extrem senzațiile plăcute. Individualismul, așa cum îl vedea Oscar Wilde, lasă între generații goluri. Când se pedalează doar pe plăcere, fiind eliminate tristețile și supărările, individul își pierde din rațiunea de a fi și de a analiza societatea în care trăiește, adevărata realitate.

Individualismul este o formă de scindare a familiei și de renunțare la tradiționalism. Intotdeauna a avut nevoie de o a doua persoană pentru a nu-și crea idoli asemănători lui. Cea de-a doua persoană a creat un echilibru între ei, un sentiment al obiectivității și al realității. Nici divinitatea nu a putut rămâne singură, și-a creat un fiu care să fie un suport pentru amândoi. Când o persoană rămâne singură, se confundă atât de mult cu sinele, încât nu-și mai dă seama de sensul existenței sale, pierde simțul realității până la a se confunda cu visul.

Comunicarea dintre cei doi deschide sau închide uși dar se deschide orizontul existenței și al sensului vieții. Cei doi au nevoie de al treilea pentru a le deschide orizontul, care dă stabilitate celor doi și nu doar iubirea unuia pentru celălalt ci și pentru al treilea care este sprijinul emoțional. După acordarea aceluși sens, cei doi se pot întoarce la sine pentru continuarea existenței lor împlinite. Un exemplu ar putea fi muscalii. În relația evenimentială se găsește puterea credinței (Tatăl), a căutării (Fiul) și a înnoirii sufletești (Duhul Sfânt).

Noi românii am rămas un popor mai puțin occidentalizat, la noi oamenii se confruntă direct și personal fără a interveni cea de-a treia parte, pe când în occident trec unul pe lângă celălalt fără să se observe. Nu se fac remarci la adresa nimănui, nimeni nu-și spune părerea despre o persoană sau un lucru. De atingeri nici nu poate fi vorba. La noi oamenii mai au o anumită sensibilitate, vor să atingă, să simtă, să iubească, să se bucure, chiar să și înjure și câte alte acțiuni de apropiere; noi suntem mai spontani. Noi mai avem substanță pe când alții s-au desubstanțializat, prin eforturi fizice extenuante, ritm de lucru, practici religioase duse la extrem ori o stare de letargie continuă din care e greu să-și revină. Noi mai trăim într-un real palpabil și nu într-o lume paralelă care este tot mai mult supusă unor practici pe care românul de multe ori nu le acceptă, ori nu le înțelege. El a rămas aproape neschimbat într-o dimensiune din care nu vrea să iasă și pe care o acceptă ca un dat de la natură. La noi trupul merge în tandem cu sufletul deci nu există o separație între cele două. Deșertul lumii occidentalizate nu creează o poezie a sufletului, este doar o meditație la singurătatea individului între cei mulți. E greu de făcut o paralelă între două lumi atât de diferite. La noi viața este un film sau filmul este chiar viața noastră cu neajunsurile, cu greutățile ei, asta nu pentru că în occident nu ar fi așa, dar este încă o realitate la noi că se merge cu vacile la păscut, că oamenii mai cară cu spatele vreascuri din pădure, că sunt liberi să meargă la cules de ciuperci fără a fi restricționați și multe alte lucruri care acolo și-au pierdut valoarea. Noi, românii, mai suntem încă tradiționaliști. Toate aceste evenimente care fac parte din cotidian încă se întâmplă deși tot mai des în ultima vreme cei cu bani „își trag” câte o casă pe care după câțiva ani nu o pot

plăți și nici întreține, deoarece pensia nu este egală nicăieri cu salariul, după care încearcă să o vândă dar sunt puțini cei care se înghesuie să o cumpere.

Educația primită în copilărie a fost una simplă, „să te întinzi cât te ține plapuma”, asta în toate înțeleșurile ei. Copiii noștri au încă respect pentru părinți și bunici și mai ales nu încearcă să depășească marginile plapumei deși este tot mai greu să reziste ideilor și conceptelor occidentale. Între noi și ei este o diferență fundamentală de civilizație dar mai ales de cultură. Noi avem o identitate pe care o înțelegem, cu care suntem obișnuiți, am crescut și ne-am format cu ea iar ceea ce vine dintr-un alt spațiu ni se pare forțat și nu se potrivește spiritului nostru de oameni așezați de secole pe aceste meleaguri, cu valori morale bine stabilite, pe care noi încă le respectăm, le cultivăm și le admirăm. Românii sunt încă niște ființe-eveniment, spontani, care știu să socializeze simplu și frumos la evenimentele mari sau mici din viața lor. La nunți, botezuri, la o cafea sau la un teatru, se duc și pentru a socializa cu cei din jur dar mai mult după aceste momente se întâlnesc în grupuri mici pentru a dezbate evenimentul. Sunt forme ale unei democrații în spațiu restrâns în care limbajul nu este neapărat unul academic ci o formă de comunicare simplă și cu dezbateri pe probleme de cele mai multe ori banale. Cu toate acestea, omul modern are tot mai mare nevoie de acel confort psihic și fizic care să umple golurile existenței sale. Acest confort se regăsește în persoanele care și-au satisfăcut nevoile materiale, care este sătul de munca depusă și mulțumit de sine. De cele mai multe ori, acest confort nu se regăsește la cei care nu au avut prosperitate materială, intelectuală, fizică etc. De multe ori acest confort este doar imaginar, individul se înconjoară doar de frumos și aceea existență agreabilă pentru a-și dovedi că o merită, iar mai mult, înlătură de la sine dorința de „rezistență” fizică de la care se retrage tocmai din dorința de liniște interioară.

Dorința de autosatisfacție este mai puternică decât aceea de a se confrunța cu cei din jur, este o modalitate de autoapărare, tocmai de aceea pericolul și suferința nu-l afectează și nu-l influențează în luarea anumitor decizii. „Spectacolul” acesta la care participă este rezervat doar imaginilor și întâmplărilor din mass-media, peste care trece cu ușurință, căci realitatea este golită de interes și substanță când nu face parte din ea. Această eliminare a evenimentelor venite pe diferite căi dă o stare de plictiseală, de apatie, indiferență ori pierderea spiritului civic. Confortul privat primează confortului general din dorința protejării sinelui, a siguranței pe care i-o dă această neimplicare, dar este totuși dornic de o recunoaștere pe plan social tocmai din dorința satisfacerii unui orgoliu personal.

După jumătatea secolului trecut chiar a apărut un curent care promova neimplicarea în revoluții (mai 1968, revolta studenților francezi), în mișcări de stradă. Erau doar acele „mici revoluții” care începeau seara și se terminau dimineața. Acest nou curent promova puritanismul, nevoia de a economisi, abținerea, moderația, dar datoria sacră era aceea de a-și sacrifica viața pentru valorile ce trebuiau conservate, moștenirea și patriotismul, în rest puteau să se bucure de tot ce le oferea viața. Noul curent a dus la schimbări majore în mentalitatea cetățeanului occidental. Cu toate schimbările, noi am ales să fim conservatori cu toate că tot mai des apar voci care încearcă să ne schimbe mentalitatea pentru a ne adapta noii ere ce-o să vină.

Carmena Felicia Băințan

Președinta Ligii Scriitorilor Români, filiala Maramureș

REZERVA DIN SUFLET

GENERALUL DE DIVIZIE IOAN PAVEL GEORGESCU ȘI MONUMENTUL VIU AL POETULUI NAȚIONAL MIHAI EMINESCU

Colonel (r.) dr. Mircea Fechete

În perioada 1938-1940, la ordinul regelui Carol al II-lea, a început construirea unei linii de fortificație în vestul țării pentru protejarea României față de o potențială agresiune maghiară sau germană. Aceasta se întindea pe o distanță de 300 km, de la Seini, județul Maramureș și până la Zimandul Nou, județul Arad.

În Poarta Someșului, de la 17 martie 1939, generalul Georgescu P. Ion se găsea cu Divizia 20 Infanterie (Târgu Mureș), la început cu misiunea de a acoperi frontiera de nord (Tisa) și nord-vest a țării (defileul Someșului), apoi, pentru a organiza apărarea din Poarta Someșului, sprijinit pe munții Meseșului și ai Gutinului.

Generalul Ioan Pavel Georgescu s-a dovedit a fi foarte preocupat și de activități culturale, cea mai îndrăzneată realizare a sa fiind ridicarea celui mai mare și original, în același timp, monument dedicat lui Mihai Eminescu: numele poetului scris din 10.000 de brazi, vizibil de la 10 kilometri, la 50 de ani de la moartea poetului național.

Generalul de divizie Ioan Pavel Georgescu, cunoscut și sub numele de „generalul Georgescu Pion”, s-a născut la 25 decembrie 1884 în comuna Zănoaga, județul Romanați (azi jud. Dolj). A fost fiul preotului Pavel Georgescu și al preotesei Rada. Urmează școala primară în localitatea natală, iar liceul la Colegiul „Carol” din Craiova și la Liceul „Mihai Viteazul” din București. Devine ofițer de artilerie după ce a absolvit Școala Militară de Artilerie, Geniu și Marină din București iar în paralel a studiat la Politehnică (secția de Topometrie), obținând diploma de inginer topometrist. A fost aghiotantul generalului Coandă și al ministrului de război Rășcanu. În perioada 1911-1913 a fost trimis ca specialist în guri de foc la uzinele Krupp de la Essen (Germania) în Comisia de recepție de armament. În primul război mondial a luptat ca locotenent major la Cașin și Mărăști (1916-1918) unde a dăruit cu bateria un turn de răcire de unde se trăgea în trupele noastre, faptă de arme pentru care a fost decorat cu Ordinul „Mihai Viteazul”. După război a fost administrator delegat din partea armatei la Timișoara. Având gradul de colonel, între 1920-1930 a fost comandantul regimentului „Carol I” și al Școlii Militare de Artilerie, unde a înființat un premiu pentru cel mai bun elev și camarad, premiul „Colonel Pion”. În tot acest timp a activat ca profesor la Școala Politehnică din Timișoara și a publicat numeroase lucrări de specialitate, mai ales de artilerie. În anul 1925 a publicat la Timișoara lucrarea „Studiul

măririi câmpului de tragere orizontal. Realizarea creșterii lui la tunurile noastre de 76 și 78 mm”.

Mai putem aminti aici și alte lucrări anterioare scrise de generalul Pion, după cum urmează: „Studiul țevii la Gurile de foc”, „Studiul afetului la Gurile de foc”, „Studiul Armamentului portativ”, „Fabricarea Gurilor de foc, Armamentului portativ și Munițiilor lor”, „Tracțiunea hipomobilă și motorizată”, „Ce s-a făcut la alții din punct de vedere artileristic și ce ar fi de făcut la noi”, „Proiectile și focoase”, „Efectele proiectilelor”, „Spiritul de jertfă al Artileriei Române” (pe când era deja general de divizie în rezervă). Au fost mai multe scrieri sau consemnări referitoare la activitatea de excepție a generalului Pion printre care broșura: „Ce amintește comandantul mării unități din Poarta Someșului” (Sibiu, Institutul de arte grafice „Dacia Traiană”, 1941), sau articolul „Generalul Pion în lumina 79 operelor sale. Eroul de la Mărășești și Fata Moartă” apărut în „Conștiința română” din 10 mai 1946.

În 1931-1932 a deținut funcția de comandant al Arsenalului Armatei din București, iar din 1932 până la 1937 a comandat Brigada 15 Artilerie de la Chișinău, unde a ridicat o fântână monument în cruce din contribuție personală. Între 1937-1939 este comandantul Diviziei 20 Infanterie de la Târgu Mureș iar în această calitate a condus lucrările de construire a liniei de fortificații „Carol II” din Poarta Someșului, Seini.

În noaptea de 14/15 martie 1939, la ordinul Marelui Stat Major s-a dispus punerea în fapt a planului „Maramureș”, generat de faptul că prin invadarea Cehoslovaciei trupele germane și horthyste puneau în pericol granița de nord a României. În ordinul emis se menționa: „Divizia 20 infanterie, comandată de gen. de brigadă Georgescu Pavel Ioan, având garnizoana la Târgu Mureș, se deplasează de mare urgență în Poarta Someșului într-un punct strategic excepțional”. Punctul de comandă al diviziei a fost instalat în localitatea Seini (pe atunci localitate componentă a județului Satu Mare), pe dealul Comja, la 650 m altitudine. A fost un punct strategic foarte bine ales de unde se putea vedea și supraveghea întreg defileul someșan, segment foarte important pentru sistemul de fortificații „linia Carol” (fragmente din acest sistem fortificat sunt vizibile și astăzi). Scopul său a fost „a mă opune pătrunderii inamicului de la vest prin Poarta Someșului”, comandând 50.000 de militari ai Diviziilor 20 și 26. Din păcate însă, Arbitrajul de la Viena a stopat acest proiect ambițios, însă generalul Pion și-a achitat misiunea în cel mai serios mod posibil, chiar mai mult, desfășurând o remarcabilă activitate socială și culturală, oferind soldaților săi o bogată educație morală, religioasă și militară. Din 1940, după plecarea de la Seini, este comandantul Corpului 7 Armată Sibiu, unde, la 1 septembrie 1940, protestează împotriva Arbitrajului de la Viena. Pentru acest fapt are o vitrină la Muzeul Militar Național, fiind singurul comandant de mare unitate care a protestat împotriva acestui arbitraj. Mai notăm că în timpul războiului a fost și directorul revistei „Armata”.

Ajuns la Seini, pe lângă efortul militar depus, generalul Pion a manifestat vădite preocupări culturale, fapt ce i-a atras admirația autorităților locale și prietenia profesorului Mihai Bălaj (cu care va și corespunda până la 1981 - sfârșitul vieții). În acest sens, în 1939 începe construirea Bisericii ortodoxe de la Seini prin contribuție publică și chiar construcția unei școli. Până în vara anului 1940 a reușit lucruri însemnate. Presa sătmăreană anunța în iunie „punerea pietrei fundamentale a Catedralei ortodoxe române din Seini”. Dar, este interesant de văzut cum a căpătat generalul Pion hotărârea de a construi, iată, o catedrală ortodoxă la Seini: „Dumnezeu și Țara m-au sortit să străjuiesc în anii 1939 și 1940 aici, în poarta Someșului, la granița de vest a României, cu porunca de a apăra aceste fruntării. Apărarea am înțeles s-o fac pregătindu-mă și eu și acei pe care îi comand, prin muncă,

renunțări, sacrificii și dacă ni se va cere și prin jertfă de sânge – astăzi – iar pentru «mâine» când noi nu vom mai fi, m-am gândit că sunt dator că, așa cum fac cu camarazii noștri, să întăresc și puterea sufletească și morală a locuitorilor de aici, din plaiurile istorice ale maramureșului istoric, așezând în ei credința sigură în Dumnezeu părinților noștri, în ai noștri și noi înșine, prin biserică. Ea a fost în trecutul nostru, învățătoare și scut: a fost și este România însăși. România trebuie însă s-o facem veșnică precum e Dumnezeirea. Ea va fi așa dacă noi fiii ei vom ști să murim pentru ea. Și atunci, alături de uvraje în beton ridicate la hotarul de aici, mi-am zis: «Trebuie făcute altele mai tari, care nu se bat și nu se înving cu niciun mijloc din cele preconizate astăzi, ori în viitor, fiindcă în ele vom chema puteri ce trăiesc în adâncuri, ce sunt incalculabile». Iată din ce a pornit hotărârea mea de a ridica aici altar de închinare lui Dumnezeu, de a face aci, la Seini, în gura defileului de la Someș – un monument, o biserică nouă. Însuflețit de acest fel de sentimente, am făcut un apel către prietenii și cunoscuții mei ca și la alți cetățeni. Au răspuns câți au putut din ei, făcând câte un dar”.

De departe însă, cea mai măreață realizare a sa o constituie ridicarea celui mai mare și mai original monument dedicat lui Mihai Eminescu (1939) pe dealul Comja (lângă Seini), plantând numele poetului cu 10.000 de brazi, vizibil de la 10 kilometri. Suprafața alocată monumentului este de 400 m² la o altitudine de 650 m. Fiind un mare admirator al poeziei lui Mihai Eminescu, generalul Pion hotărâște ca la împlinirea a 50 de ani de la moartea marelui poet să ridice acest monument închinat memoriei sale. Astfel demarează proiectul celui mai mare monument din România închinat lui Eminescu. Având la îndemână brațe de muncă suficiente (soldații Diviziei 20 – 20.000 de soldați), cei 10.000 de brăduți care aveau să formeze monumentul viu, au prins repede viață, scriind cu litere uriașe numele poetului în poiana de pe versantul de sud-vest al vârfului Comja, cota 650 m, vizibil de la peste 10 km, de pe calea ferată sau șoseaua Satu Mare – Baia Mare. Inscricția se vedea frumos din gara și piața Seinilor. Planul a fost judicios întocmit de un specialist, desenul original aflându-se la Arhivele Naționale din Baia Mare, fond Mihai Bălaj. Locul ales a corespuns din toate punctele de vedere. De pe acest vârf „identifici ca într-un fund de căldare fiecare sat din pitoreasca Țară a Oașului, iar spre apus o largă privire și se desfășoară pe larga deschidere a văii Someșului până departe spre orașul Satu Mare, ale cărui turnuri apar zvelte la orizont în zilele senine de toamnă.” Odată realizat acest monument Eminescu, dealul Comja urma să devină un căutat punct turistic. Sunt interesante și unele detalii asupra mărimii literelor și a monumentului în general. Lungimea inscripției: 116 m, lățimea 32 m, mărimea unei litere 24/12 m, iar grosimea literei și distanța dintre litere 4 m. Plantația a fost împrejmuțată cu sârmă ghimpată iar între litere s-au turnat borduri de piatră.

După fixarea locației, generalul se adresează Primăriei comunei Racșa cerând să i se atribuie porțiunea sudică a dealului Comja (circa 40 de hectare). Textul a fost formulat de Șeful de Stat Major al Diviziei 20 infanterie lt-col. Edmond Stanciu: „Din inițiativa D-lui General Georgescu Pion, Comandantul acestei Divizii, dorim să facem pe Dealul Comja o inscripție comemorativă EMINESCU spre a putea fi citită din depărtare.

Vă rugăm cu onoare să binevoiți a ne autoriza să facem acea inscripție în pășunea comunei Dvoastră și să îngădăm în acest scop din parcela cu nr. top. 5076 o fâșie de teren de cca. 125 m lungime și 32 lățime, adecă o suprafață de cca. 4000 (patru mii) metri pătrați.

Dreptul de servitute permanentă asupra arătatei suprafețe se va întăbula în cartea funciară în favorul vreuneia dintre organizațiile locale străjerești, premilitare etc., care-și va lua sarcina de a îngriji și de a întreține monumentul.”

Răspunsul a fost unul prompt: „La adresa D-voastră nr. 20.652 din 4 VII 1939, am onoare a vă trimite anexat un exemplar din deciziunea D-lui primar al comunei Racșa prin care a aprobat să se facă pe pășunea acelei comune o lucrare comemorativă cu cuvântul

EMINESCU. Dat în Orașul Nou, la 5 iulie 1939... Notar A. Tunaș.” Iată cum comentează generalul Georgescu-Pion însuși acțiunea atât de neobișnuită, pentru care își mobiliza camarazii de front și de simțire românească: „Îi treceam de la facerea tranșeelor pentru apărare la aceea a unei tranșee mai puternice, aceea a plantării cu brazi în pământul de acolo, din Țara Oașului și acolo la Poarta Someșului, a numelui lui

EMINESCU, care știam și eu și ei că este și rămâne cea mai strașnică fortificație ce puteam ridica acolo și dincolo chiar de existența însăși a Neamului amenințat atunci.” Simion Pop notează în continuare că „trudnică a fost, se înțelege, realizarea acestei plantații unice, de rezonanță mitologică prin implicațiile de suflet ce îi incumbă. Infanteriștii s-au împrăștiat ca potârnicile în pădurile din preajmă și prin ocoalele silvice ale ținutului în căutare de puieti de molid, aduși la Seini și cărați cu căluți de munte, măgari și catări până pe vârful dealului la 650 metri altitudine.” Fiecare din cele 8 litere ale numelui sfânt Eminescu a fost trasată și dispusă spațial cu ajutorul unor riguroase profile operate în teren de către ostași, sub îndrumarea inginerului Smigelschi, concentrat în acel timp în Divizia 20 infanterie, și numeroși tehnicieni silvici. Artistul fotograf de excepție, regretatul Ioniță G. Andron, a fost de față în acel moment și ne-a lăsat două fotografii istorice, de valoare antologică. Una dintre ele îl surprinde pe general în timpul lucrărilor, alături de Șeful de Stat Major al Diviziei sale. Este publicată în acest reportaj inclusiv o fotografie aerospațială a „Pădurii Eminescu” realizată prin bunăvoința tehnicianului topograf Constantin Dobroslav de la secția de cercetări aerofotografice a Muzeului Național de Istorie a României. În ordinul de zi nr. 49 din 15 martie 1940, generalul Pion consemna „să ne îngrijim ca ceea ce am scris cu sapa în și pe pământul țării, aici în poarta Someșului SĂ RĂMÂNĂ. Trebuie să facem orice sacrificiu pentru țara noastră, România – ea trebuie să fie veșnică față de noi care suntem trecători.”

Generalul de divizie Georgescu Pion și trupele sale părăsiseră Comja și Transilvania de nord fără a trage un foc, dar au lăsat în urmă un semn, un sigiliu sfânt, o pecete demnă de ei.

Plantația a suferit de-a lungul anilor mai multe deteriorări provocate de vremea rea și incendiere, devenind de nereabilitat.

În anul 1969 plantația a fost reamenajată prin replantare de către pădurarii de la Ocolul Silvic Tăuții Măgherăuș, după originalul creat de Pion. În anul 1996, o comisie formată din autoritățile județului și comandantii unităților militare din garnizoana Baia Mare a constatat că plantația este compromisă din nou, fie din cauza vremii, fie prin întrepândurea crengilor, formându-se o pădure, fără elementele inscripționării „Eminescu”. Din circa 1200 de puieti de molid a fost refăcută noua plantație, participând la efectuarea ei militari din Baia Mare precum și pădurarii de la Ocolul din Tăuți. Din păcate acest monument la ora actuală este

compromis din nou, lipsesc mulți molizi din corpul de litere rămase, vegetația formată pe căi naturale din apropierea sa acoperă urmele inscripției. Monumentul viu nu mai poate fi reabilitat, fiind necesară o replantare.

Generalul de divizie Ioan Pavel Georgescu a încetat din viață în 1956, fiind înmormântat cu toate onorurile militare. În semn de recunoștință, autoritățile orașului Seini i-au construit un loc de veci simbolic alături de monumentul din centrul localității dedicat memoriei eroilor căzuți în cele două războaie mondiale.

BIBLIOGRAFIE

xxx - „Mihai Bălaj. 1909-1976. Note biografice” - lucrarea este realizată de Casa orășenească de cultură Seini, 2008;

xxx - Arhivele naționale Baia Mare, fond Mihai Bălaj

xxx - <http://muzeuzalau.ro/> Claudiu Porumbăcean - Generalul Georgescu Pion – Ctitorul Monumentului Mihai Eminescu de pe Dealul Comja de lângă Seini, accesat în data de 29.07.2020

LITERATURĂ

Col. (r) Jacob ONIGA

Badea Nicolae Pițiș și sprijinul acordat, în secret, partizanilor din Munții Țibleș.

- *No, vezi domnule Iacob, câte am mai pățat io* - zise badea Niculai râzând și făcând haz de necaz. Am răs împreună o vreme, simțind că interlocutorul meu nu-și dorea să mă vadă supărat și îngândurat. I-am mai spus și eu câteva pățanii de când lucram cu tata pe Canja și în Dosu Plești și cum îmi plăcea să cânt seara dintr-un corn de bou de se auzea prin toate pădurile învecinate.

- *Când a vini vremea ț-oi spune și io cum am început să cânt și ț-oi arăta tăte instrumentele de cântat ale mele că, văd că-ți place și la dumneta horitu și cântatu, da amu vreu să-ți mai spun oarice, ce n-am spus la nime până amu, că o fost tăt comuniștii și securitatea ungurească la putere și nu era bine să*

îți știe secretele.

- *Ai auzât mneta de partizanu Pop, nu-i așa?*, mă chestionă badea, cu vocea mai înceată, parcă să nu ne audă cineva, *că doră o fost de aici di la noi din sat și mulți o povestit despre el, da ceva nu să știe.*

- *Apoi, bade Niculai, sigur că am auzit multe despre el și familia lui, dar nu m-au interesat pentru că nu am vrut să mă bag în lucruri pe care nu le-am cunoscut. Știi mneta cum se zice pă la noi: „Nu-ți băga nasu unde nu-ți șerbe oala”. Povești au fost multe, dar numai cei care au fost prin preajma lui au dreptul și pot povesti despre el pentru a nu se spune prostii, sau, cum se zice mai pe domnește, să nu se denatureze adevărul. Eu ce să zic?*

- *D-apoi ia ce ț-oi zice io, că io am trăit acele vremi. Înainte de a se face partizan, io am fost fântat cu Pop Niculai. Cum s-ar zâce, am fost pretini și am păstorit amândoi laolaltă oile aproape tri ani.*

- *Asta chiar n-am știut-o, îi spun eu mirat de cele auzite, gândindu-mă în același timp că s-au scris multe despre partizanu Pop, dar n-am auzit să se fi scris ceva și în legătură cu acesta și badea Niculai Pițiș. Dacă cumva s-a scris, îmi cer iertare autorului pentru nemernicia mea de a nu fi citit. Eram oare în fața unei destăiniri în premieră? Să mă fi „bătut” Bunul Dumnezeu cu o așa bucurie? Dacă da, îi mulțumesc, dar oricum îi mulțumesc că mi-a dat viață, că mă are în grijă și pot să scriu și despre viața unui om, care, în timp, va deveni istorie, o istorie vie a satului Lăpuș, a Maramureșului, a României și a Universului, căci, de aceea i s-a conferit titlul de „Tezaur Uman Viu - UNESCO”. Un asemenea OM, am mai spus-o și o voi mai spune - ar trebui să fie prețuit mai altfel. Din harul lui, dăruit de Cel de Sus, s-au înfruptat tare mulți, care ulterior au devenit, cum se zice, „oameni mari”, dar repede s-au făcut că l-au uitat, numai că pe badea Niculai n-o să-l uite nimeni niciodată. El este nemuritor, el*

este ca vârful Munților Țibleș, pe care, din când în când, îl mai bate și erodează vremea, dar nu-l poate distruge niciodată. Acesta este Badea Niculai - un vârf nevăzut al munților noștri dragi, la care cu greu ajungi dar, când l-ai cucerit și i-ai cunoscut frumusețea, te îndrăgostești de el, îl iubești pentru totdeauna și devine o boală incurabilă de care nu vrei să scapi nicicând.

- *Da, de ce s-o făcut partizan?*, întreb eu, trezit parcă dintr-un vis neterminat în care personajele se mai mișcau încă în jurul meu ca într-o horă nevăzută.

- *D-apoi, povestea lui îi mai lungă. Înainte de a să duce pân munți, cam cu zece ani înainte, ar fi cunoscut un neamț care i-ar fi dăruit o pușcă. Pușca i-a dat-o lui Pop ca mulțumire că l-o salvat pe fecioru-so din ghearele unui urs și așa coptilu neamțului o trăit. Mai târziu, autoritățile de atunci, i-ar fi cerut să le predea pușca da el n-o vrut și-o zâs că-i pușca lui. Și, de atunci o început să-l urmărească și să-i facă tăt felul de năcazuri până ce el s-o mâniat sau s-o supărat și o fujât pă păduri. Să mai zâce că ar mai fi avut încă o teamă să să facă haiduc, ori partizan cum mai zâce câte unul. Pote știi, pote nu, da Pop Niculai o avut doi coptii, pă Aristina, care atunci ave 21 de ani și pă Ichim, de 20 de ani. Cum era p-atunci, feciorii trebuiau să fie duși în cătane. Așa că i-o vinit rândul și la Ichim, numa că el n-o vrut nici în „ruptul capului” să să ducă în cătane. N-o vrut, și pace! Dacă n-o vrut, domnii l-o amenințat cu pușcăria și-atunci ce s-o gândit Pop - să fugă toți pă păduri, ca să scape - el de pedeapsa că nu le dă pușca, iar fecioru-so de pușcărie că nu vre să margă în armată. Așa că, s-o luat pă păduri către Țăbleș, să nu-i prindă și să nu-i afle nimeni crezând că s-a schimba regimul. O luat-o cu ei și pă fată, pă Aristina. Au stat ascunși șapte ani. În acele vremuri, în acei ani i-o eram în câmp cu tătă gospodăria - oi, cai, porci, vaci. Cam după tri ani, după ce s-o făcut partizan, m-o căutat pă mine. Îi eram de încredere că doră am fost fărtați. Între timp, comuniștii i-o deportat, adică i-o dus forțat restul familiei la munci, la canal. Represiune, domnule Iacob! Așa era atunci, da nici amu nu-i mai bine, că ni-i să duc oamenii din țară de năcăjâți și amărăți că n-au unde lucra și îs plățiți tare slab de n-au cum să-și îngrijască familiile, să-și facă un rost aici în țara lor. No, da aieste-s alte treburi pă care dumneta le știi, doră nu ți le-oi spune io, că să văd ca lumnina ochilor.*

Amu, să-ț spui mai departe. Într-o zi, cam după tri ani după ce o fujât, o vinit la mine acasă, acolo în câmp. Era cu barbă, neras, halube murdare. S-o fost schimbată tare mult. Cum mă vede, mă întrteabă:

- *Măi Niculai, mă mai cunoști?*

- *Da, te cunosc, îi zâc io.*

- *Ce-mi mai face femeia? O dus-o la canal?*

- *O dus-o, dară, cu coptii cu tăt și cu tăte neamurile. Cu șogori, cu fată, cu jânere.*

Apoi am stat mai multă vreme la poveste cu el. Să vedea că îi era dor să povestească cu oamenii din sat în care avea încredere. Știa, ori bănuia, că unii ar putea să-l trădeze, ori pântru bani, ori pântru că ar fi fost bătuți de securitatea de-atunci. Noi tare bine ne-am înțăles. Cel mai mult nu suferea pântru el, ci pântru familia deportată la canal. Mai că-i vinea să zdere. Apoi, într-o vreme, mai spre sară, s-o luat și s-o dus, da, înainte de a ne nu ne mai videa mnio zâs:

- *Măi Niculai, dacă m-or căta cătanile și pă la tine să le spui că am fost aci, la tine, că dacă nu li spune așa te-or bate până te-or omorî, că ei știu tare multe, că au oamenii lor păste tăt. Înțălesu-m-ai ce îți spui? Să le zâci și ce am povestit, că doră nu-s lucruri de taină.*

- *Și, așa cum o zâs Pop, îmi preciză badea Niculai, cam după tri zăle cătanile o vinit la mine. Erau cam șaptezeci și aveau patru câini și tomna așa o fost. M-o întrebat dacă o fost*

p-acolo partizantul Pop. Io le-am spus așa cum mniio zâs el, ca să nu mă bată - că o fost pă la mine și ce am povestit. Cătanile ș-o văzut mai departe de drum.

O trecut cam o săptămână de când plecase cătanile di la mine și, într-o zi mă trezesc iar cu Pop la mine, în câmp. M-am bucurat că nu l-o prins și că îi teafăr. Și el s-o bucurat să mă vadă. I-am povestit tăt, din fir în păr, tăt ce s-o întâmplat și cum m-o anchetat armata în legătură cu el, spunându-i că le-am zis așa cum el mni-o spus. De această dată Pop era, parcă, mai năcăjât, mai amărât. Mni-o cerut de mâncare, ceva de-ale gurii. I-am dat, că aveam di tăte. Și, i-am pus și de merinde ca să aivă să-și hrănească pruncii. Mni-o mulțămnit frumos. De-atunci am stabilit să nu ne mai videm defel și așa o fost. Ne-am înțales să-i lăs de mâncare, cam odată pă săptămână, într-un loc ascuns, știut numa de noi, într-on copac, cam la on kilometru depărtare de unde stăteam eu în Valea Ulmului. Și, așa am făcut de mai multe ori. Mă duceam în pădure și, în copacul știut agățam desaga sau straița cu mâncare de o creangă, ca să nu ajungă animalele pădurii la ea. După ce io vineam acasă, el vinea la copac și își lua mâncarea, fără să ne videm sau să ne întâlnească. Așa că, nici el, da nici io, nu puteam spune că ne-am întâlnit unu cu altul, dacă ne-ar mai fi cercetat armata. Nu mințeam, nu? Ca să șiu liniștit și să știu că el o luat mâncarea, îmi făcea un semn p-on alt copac. Îl cioplea. Frica și temerea de a nu fi urmăriți și prinși era mare. Știa ce-i așteaptă. Am uitat să vă spun oarice. Ca să nu urce ursul, răsul ori pisica sălbatică în copac, Pop mni-o dat on fel de praf cu care o trebuit să dau pă copac. Nici amu nu știu din ce era făcut praful, da știu că niciodată nu s-o nimerit ca să nu fie mâncarea în locul în care am pus-o, neatinsă.

- No, vezi domnu Iacob cum să lucra atunci de frica securității și a comuniștilor? Io m-am jurat în fața lui Dumnezeu să nu spui la nime ce fac pântru Pop și cei doi coptii ai lui. Nu i-am spus nici la tata și nici la mama ce am făcut pântru partizantul Niculai. Mai târzău am știut și unde să ascunde el cu ai lui da nu m-am dus niciodată acolo, la ei, ca să nu margă câinii pă urme și să îi găsească. Le știam ascunzătorea.

I-am mulțumit pentru destăinuirile făcute și m-am bucurat că a avut încredere în mine ca să-mi povestească o parte dintre secretele sale. Știa că am lucrat și în securitate dar, ulterior, și în SRI, și avea încredere că, scriind despre viața sa nu voi denatura nimic din ce-mi spusese. Badea Niculai se cam obosise de atâta povestit iar eu de atâta notat și a propus să ne mai plimbăm o vreme prin curte.

***Fragment din cartea document – „Nicolae Pițig a lu' Ion a lu' Iacob - Tezaur Uman Viu”,
autor (col.r.) Iacob Oniga.***

Eroii noștri

Aici în Sfânta Transilvanie Română
Se nasc de-apururi suflete mărite,
Ce scaldă-n lacrimi, durere și țărână
Trăirea pentru inimi statornice, unite.

Și, s-au jertfit în vremi de suferință
Să ude, pe vecie, glia strămoșească,
Cu sânge de român, iubire și credință,
Ca seminția noastră etern să dăinuiască.

S-au scurs pe râuri dureri nemărginite,
În Ardeal, Moldova și Țara Românească,
Din suflete de trupuri sub tricolor cernite,
Ca un popor român pământul să-l sfințească.

Și-au scris istorii sub nemiloase juguri
Cu arma-n mână sau slova pe hârtie,
Mihai, Cuza, Lucaciu, ce s-au jertfit pe ruguri,
Ca noi să-i spunem țării, astăzi, Românie.

Și, cum trecut-au veacuri ca să fim aici,
Prinos să le aducem și lor să ne-nchinăm,
Eroilor ce ne-au scăpat de venetici
Și-n sunet de fanfară imnul să-l cântăm.

Boală grea

Mi-am pus, ieri, în noua ramă
Straița și cămașa sfântă
Și opinci, de bună samă,
Leacuri pentr-o boală cruntă.

Mi-o dăduse tata-odată,
Când eram la coasă-n vale
Și, de-atunci, în viața toată,
Io-s beteag fără-ncetare.

N-am știut ce-i suferința,
De-a-ți iubi neamul și glia
Și-am trăit doar cu credința,
Că-s român în România.

Vremi venite, vremi trecute,
Rănila mi le-au brăzdat
Și din toate cele multe,
Una nu s-a vindecat.

Doctori nu-s să-mi oblojească
Durerea ce s-adâncește,
Nici patimă să-mi găsească
De ce sufăr românește.

Chinul meu și-al vostru chin
Zace încă sub țărână
Și cu el o să pierim,
Cât ni-i inima română.

Bocet românesc

Plâng pădurile române,
Plâng copacii rețezați,
Țara asta cui rămâne
Dac-om fi tot mai săraci?

Plânge râtul înverzit,
Plânge iarba necosită,
Voi țărani de ce-ați murit?
C-avem inima zdrobită.

Plânge holda pe hotar,
Plânge grâul necules
Și-mi jălesc al meu amar,
Nu sunt, oare, înțeleș?

Plânge mama de durere,
Plânge pruncul nenăscut,
Țara asta-i o avere,
Ce-o aveam, dar s-a pierdut.

Plânge vulturul pe creastă,
Plânge mierla pe câmpie,
Țara noastră, e a noastră?
Se mai cheamă, Românie?

*Poeme selectate din volumul de poezii „Trăiri uitate pe raftul vieții”,
autor (col.r.) Iacob Oniga.*

AMINTIRI ÎNTR-O CONSERVĂ DE PEȘTE ÎN BULION...

Gelu DRAGOȘ

Circula un banc în acea perioadă, care suna cam așa: Un plutonier trece prin fața rândului de pufani și îi întreabă: „Ce-ai fost în viața civilă, soldat?!” Unul – brutar, altul – măcelar, altul – electrician, fiecare, după pregătire... Ajunge și la Bulă: „Ce-ai fost în viața civilă?!” – „Am fost fericit, tovarășe plutonier!” Apropo de fericire, ea exista din plin și în armata română, începând cu ciclul doi.

O fostă colegă din Livada, Satu Mare, era studentă la Timișoara și într-o duminică minunată de luna mai sunt chemat la poartă. Mă prezint mirat, știind că nu vine nimeni de acasă să mă caute. Acolo, o întâlnesc pe Delia, cu un pachet de savarine la ea. Ne-am bucurat sincer de revedere. Întâlnirile duminicale au continuat, și o dată chiar am fost împreună la filmul „Liceenii” (cu Oana Sârbu și Ștefan Bănică jr. în distribuție). Era frumoasă, inteligentă și știa sărută bine!

Și, apropo de ieșirile în oraș, cu bilet de voie. Aveam în cadrul plutonului un coleg, Amurăriței Liviu din Vatra Dornei, care imita semnătura oricărui comandant de companie, motiv pentru care ne rezolvam bilete de voie în alb, gata ștampilate și care așteptau doar semnătura lui. Să nu credeți că o făcea pe gratis, riscul era mare, dar și spatele lui era asigurat, fiindcă avea un unchi locotenent-colonel, frate cu mama lui. Îl convingem, într-o zi, cu o conservă de pește în bulion, eu, centralistul Sandu Griguță din Stoiceni, Țara Lăpușului și liniorul Petre Acatiței din Bacău să ne semneze câte un astfel de bilet, ca să putem merge la un film de război cu nemți, parcă „Tunurile din Navaronne”, noi neștiind că în duminica respectivă nu s-au dat bilete de voie niciunui soldat din brigadă, fiindcă trecuse un grup mare de persoane frontiera și era restricție totală. Cu biletul în buzunar, ținuta impecabilă, toți trei, „mari și lași”, ne-am urcat în tramvai, cu destinația centrul Timișoarei să ne „clătim” ochii cu „puicuțe”, iar apoi am descins la cinema. Ne plăcea că lumea se uita cu compasiune la noi, oamenii erau binevoitori, empatici, serviabili și chiar a plătit cineva biletele pentru noi la film. Am vizionat filmul, totul a fost perfect, și ne-am propus să intrăm într-o bodegă mai ferită să bem o halbă de bere, dacă tot ne-au rămas banii de la bilete. Numai că, la ieșire, ne întâlnim cu locotenent-colonelul Tocuț Gheorghe la braț cu soția, cel care ne cunoștea bine, atât pe mine, cât și pe Sandu Griguță, fiindcă se întâlnea sau vorbea (la telefon) zilnic cu noi, eu fiind telegrafist iar Griguță centralist la Brigada 9 Grăniceri Timișoara. A zis scurt: „Cine v-a lăsat în oraș? Prezentați biletul de voie!” În prima fază, Griguță ar fi vrut să-l ducă cu zăhărelul, dar, văzându-l nervos, a scos biletul de voie care era plastografiat tocmai cu semnătura lui, fiindcă avea o semnătură ușor de falsificat. Om inteligent, școlit și bun pedagog, ne-a cerut și nouă biletele de voie și ne-a spus să ne descurcăm cum putem până la unitate, deoarece pe toate mijloacele de transport erau patrulare militare, iar a doua zi la ora 7.00 să fim prezenți în fața biroului lui. Nu era prima dată când foloseam acest truc, dar de data asta o încurcaserăm și ne era mai frică pentru ... colegul Amurăriței. N-am închis un ochi toată noaptea. A doua zi, când era adunată toată brigada pe platou pentru a-i da raportul comandantului Petru Teacă

(ajuns ulterior general), noi arătam „ploați” ca după o zi de instrucție. Toată ceremonia a durat aproximativ 10-15 minute, după care toți trei am dat năvală la biroul locotenent-colonelului Tocuț. Tacticos, acesta ne-a întrebat: „Cine-mi imită așa de bine semnătura?”. Ne-am codit să-i răspundem, dar m-a privit în ochi și pe un ton imperativ a zis: „Dragoș, cine ți-a semnat biletul?” Am încercat să mint și i-am răspuns că așa l-am primit, dar în clipa următoare am fost amenințat cu procuratura militară. În fața unei asemenea perspective, inspirația de moment m-a făcut să răspund fără ezitare: „Nepotul domnului locotenent-colonel Furnică, colegul dumneavoastră!” A fost o clipă de tăcere și mirare, după care Tocuț s-a dus la biroul colegului său să-i spună de isprava nepotului. Totul s-a mușamalizat, dar pe noi pățania încă ne-a ținut o vreme în tensiune și, asemenea lui Nică, vreo două săptămâni am fost soldații model ai unității noastre, că se mirau și colegii, și gradații, și domnul locotenent Jenică Moșneagu, șeful nostru direct fiind comandantul companiei „Transmisiuni” din care făceam parte, de așa ostași ai Armiei Române.

Timpu trecea greu, dar încercam să ni-l diversificăm cât mai mult, pentru a uita de dorul de părinți, de iubite, de civile. Seara, cei mai piloși intram în magazia de haine și urmăream programele TV de la sârbi. Așa am descoperit-o pe cântăreața Lepa Brena sau marile echipe de fotbal Steaua Roșie Belgrad sau Partizan. Se dădeau multe filme western sau altele de acțiune, în special cu Bud Spencer, de care m-am îndrăgostit definitiv. Apoi, mai aveam un coleg din Constanța, machedon la origini, care ne cânta la acordeon melodii ca „Doi ochi negri”, „Puștoaico, tu ai sânge de viperă”, muzică folk, sârbe și altele.

Câteodată, din lipsă de alte preocupări sau ca să bravăm, făceam chetă și ne cumpăram „Florio”, un lichior ieftin, dar care te făcea să vezi viața în roz în cătănie. Vrând-nevrând, simțeau uneori că ești într-o pușcărie, iar ca să uit scriam mult acasă, colegilor de liceu, prietenelor, că slavă Domnului, aveam destule.

Trecuse mai bine de jumătate de armată și ne-am pregătit de o demonstrație de luptă, la care urma să asiste și un general din trupele de grăniceri. Am fost repartizat pe o autospecială rusească, în calitate de telegrafist. Am făcut mai multe exerciții și așteptam alături de șefi „Ziua-Z”. Era o stare de nervozitate în rândul cadrelor militare, dar și a soldaților. Seara eram puși să ne curățăm armele și să le dăm cu ulei, să nu ruginească. Activitatea aceasta se desfășura de vreo două săptămâni și deja devenise rutină pentru noi. Primisem un răcan de prin Teleorman să-l învăț la telegraf, urmând să-mi fie schimbul la liberare. Și îmi dă prin cap să-i cer permisiunea sergentului să-mi duc pistolul-mitralieră cu mine la telegraf, eu fiind atunci în tura de noapte, ca să-l pun pe pufan să mi-o curețe. Numai că în seara respectivă a venit inopinat comandantul companiei, căpitanul Varady Ioan, pentru a verifica întreaga companie și a face exerciții-simulări cu soldații, pentru caz de război. La luarea armelor din rastel, una lipsea, motiv pentru care toți soldații au fost strânși pe platou. Cazul era grav, lipsea un pistol-mitralieră! Noroc cu unul dintre colegi, care m-a văzut urcând cu arma pe la opt seara în sediul unde era telegraful. Am scăpat basma curată, deoarece ofițer pe brigadă era locotenent-colonel Lupașcu Vasile, cel care se împrietenise cu țuica de prune din Iadăra (sat aparținând, ca și Lucăceștiul meu, de comuna Mireșu Mare) și care i-a spus căpitanului Varady: „Hai, bă, pentru atâta lucru să-l pedepsim pe fruntașul Dragoș? El doar a vrut să-și curețe arma și să fie un exemplu pentru noii recruți!”

Întâmplări urâte am avut, dar nu din vina mea, ci din a superiorilor care n-au respectat regulamentele militare. Despre unii dintre ei am auzit lucruri pozitive la Revoluția din Decembrie 1989, despre alții, mai puțin frumoase. Bunul Dumnezeu știe unde este adevărul.

Pentru mine, armata a fost o lecție, fiindcă disciplina militară în acea vreme nu admitea excepții sau „variante”. De aceea, și acum, la 56 de ani, spun cu convingere că n-aș fi vrut să lipsesc de acolo. Armata mi-a întărit... coloana vertebrală (în sens metaforic vorbind). Nu am o armată de prieteni, am puțini, dar pe viață!

**Gelu DRAGOȘ,
U.Z.P.R.**

SĂ NU UIȚI!

Col. (rtr) ing. Milian OROS

Aproape că nu-l mai recunoșteam pe bărbatul din fața mea. Oarecum speriat, m-am lipit de mama căutându-i mâna. Fața nebărberită și palidă și ochii pierduți în găvanele vineții și adâncite, de nu le puteai zări lumina, păreau ale vreunei năluci care îmi speria visele când ascultam înfrigurat poveștile cu strigoi spuse iarna la gura sobei. Trupul uscat, lipsit de vlagă și adus de spate, îi susținea cu greutate brațele care parcă-i fuseseră rupte de pe trup și încleiate după aceea la nimereală. M-a privit și el o vreme, ca și când s-ar fi mirat că mă aflam acolo, apoi a întins brațul drept și m-a mângâiat pe creștet preț de câteva clipe, după care și-a întors capul și a rămas privind pierdut pe geamul odăii,

de parcă noi n-am fi fost prezenți. Gestul lui părintesc mi-a adus aminte însă cum mă ținuse pe genunchii lui, de zeci, poate și sute de ori, încântându-mi copilăria cu basmele și poveștile lui...

„Bade Mikloș, spune-mi o poveste pe care nu mi-ai mai spus-o niciodată!”, îl rugam eu căutându-i privirea, care atunci era limpede și curată. El zâmbea înțelegător și, scormonindu-și prin minte, ca printr-un cufăr vechi plin de comori, începea: „A fost odată ca niciodată, a fost, a fost, a fost...” „Bine cu atâta... a fost, a fost... Ce a fost?”, încercam eu nerăbdător să-l fac să povestească odată. Uneori îl prindeam cu „ocaua mică”, căci povestea pe care o începea mi-o mai spusese cândva, chiar dacă încerca s-o mai înflorească pe ici și colo... Atunci, drept compensare, îmi povestea frânturi din viața lui și, de multe ori, frânturile acelea aveau farmecul basmelor cărora atât de frumos știa să le dea viață. Dacă nu intervenea mama ori tata, scoțându-l cu greu din „mâinile mele”, eram în stare să-l ascult ore în șir...

- Când ai venit acasă? a întrebat mama, înainte să se așeze în fotoliul din apropiere.

Mătușa Veronica, cu lacrimile încă neuscate pe obraji, a răspuns în locul lui:

- Astă noapte... Uite cum arată, parcă s-a întors dintre morți!...

- Nici nu-ți dai seama câtă dreptate ai... Da, dintre ei m-am întors!... a spus el cu o voce pierită, fără să se întoarcă spre noi, privind mai departe, pierdut, pe geam.

Îl priveam cu coada ochiului. Razele de lumină care pătrundeau în odaie îmi ofereau însă doar o siluetă diformă, care încă mă speria. Dar nu pentru mult timp, căci Dănuț, nepotul lui și prietenul meu... de-o viață, m-a strigat să ies în curte la joacă. Pentru mine ziua a trecut

repede, uitând pentru câteva ore de badea Mikloș. De-abia mai târziu, în drum spre casă, imaginea lui mi-a revenit în fața ochilor și, curios, am întrebat-o pe mama:

- Badea Mikloș o să moară?

M-a măsurat cu privirea câteva clipe, apoi, dându-mi jos de pe cămașă o scamă invizibilă, mi-a răspuns cu glas coborât:

- Ce-ți veni, dragu' mamei, cu vorbele astea? Cum să moară? ...

- Că-i așa de slab și... și Dănuț crede asta!

- Stai liniștit, în câteva săptămâni se va întrema, ai să vezi!... A lucrat mult, dar s-a întors acasă și va fi bine...

O priveam puțin nedumerit căci avea ceva aparte în voce, ceva ca o durere, pe care am simțit-o, dar n-am reușit s-o înțeleg. Abia peste ani am aflat cum au stat lucrurile atunci cu badea Mikloș și asta chiar din gura lui...

...Eram acasă la țară, profitând din plin de vacanța de după al 2-lea an de liceu. Într-una din zile, în curtea noastră au intrat mătușa Veronica și badea Mikloș. M-am bucurat mult să-i văd și, după ce s-au așezat lângă mine și mama, pe băncuța din curte aflată la umbră sub bolta de viță-de-vie, am început să povestim verzi și uscate. Bineînțeles că subiectul principal am fost eu și viața mea de liceean. Mătușa a început să mă descoasă, dar eu, printre răspunsuri scurte și vagi, îl cercetam curios pe badea Mikloș. Bărbatul din fața mea arăta acum a „om normal”, deși îmbătrânit. Nu mai semăna cu cel de acum cinci ani, când mi se păruse că evadase dintr-un cimitir și se întorsese acasă spre a muri... a doua oară. După ce și-a satisfăcut curiozitatea, mătușa a luat-o pe mama de braț și s-au ridicat împreună, plecând într-ale lor și lăsându-ne singuri.

- Mi-e dor de poveștile dumitale, bade Mikloș, i-am zis eu după o vreme, fără să mă rușinez că la vârsta mea încă mai doream să le ascult.

M-a privit și, zâmbindu-mi, a dat din cap, apoi mi-a spus:

- Cred că acum, cu școala pe care o faci, știi mai multe ca mine, dragul meu!...

- Povestește-mi ce vrei dumneata, nici barem nu-ți cer să înceapă cu „a fost odată...”, cum îți ceream când eram mic, am glumit eu.

Deodată a devenit tăcut, apoi și-a aprins o „mărășească”. Prin norișorii albaștrui, sloboziți pe nas și pe gură în rotocoale mai mari sau mai mici, m-a privit de parcă ar fi vrut să-mi cearnă tot sufletul.

- Ți-oi spune o poveste, dar povestea asta e doar pentru urechile tale, căci te văd băiat dezghețat și cred eu că-i musai s-o știi, și să n-o uiți niciodată! mi-a zis, privind conspirativ în jur.

Îmi trezise deja interesul și așteptam cu nerăbdare să înceapă. Nu se grăbea însă. A lovit scurt cu arătătorul țigara, eliberând-o de scrum, apoi a dus-o la gură, trăgând din ea cu nesaț. Părea că-și adună gândurile. Într-un târziu, a început, cu glas domol.

- În '62, când a venit „colectivizarea” peste noi aici în sat, aveam mult pământ... Cei care au venit la putere m-au pus să semnez, sub amenințare, fel de fel de „adeziuni”, ca până la urmă, deși le-am cedat tot pământul, mai puțin grădina de lângă casă, tot să mă aresteze, cică eram „element burghezo-moșieresc degradat”. Când i-am întrebat de ce sunt arestat, mi-au spus că era nevoie să fiu reeducat, să pot înțelege că pământul nu e al meu, ci al întregului popor... S-a depus un efort susținut cu mine pentru a înțelege „noua politică”. Numai spinarea și tălpile mele știu greutatea argumentelor aduse de „dascălii” mei. După ce m-au plimbat prin beciurile miliției de la Șomcuta Mare, apoi prin Sighet, și m-au bătut fără

încetare, am fost urcat într-un vagon de marfă, alături de alți deținuți, și... direcția Canalul Dunăre-Marea Neagră... să-mi continui „studiile”, încă patru ani...

O vreme a tăcut. Eram uimit de ceea ce aflam, dar mai ales de felul sarcastic în care-și povestea suferințele prin care trecuse.

- Dragul meu, dacă azi mă vezi și, uite, stăm la povești, e fiindcă am avut credință în Cel-de-Sus, că nu mă simțeam cu nimic vinovat, dar asta, pentru călăii mei, nu avea prea mare importanță. Ba la un moment dat, gardianul care ne supraveghea, unul căruia în spate îi spuneam „Bărzoii”, căci stătea rezemat tot timpul într-o coadă de lopată cu care ne altoia pentru te miri ce, ne-a spus-o de la obraz: „Bă, putregaiuri nenorocite, voi credeți că ați venit aici să vă faceți anii de temniță primiți? Nu, mă nenorociților!... Ați venit să vă lăsați aici oasele... Ați înțeles, mă, scursori burgheze?”.

Amintirea asta l-a tulburat mai mult decât ar fi vrut. Era schimbat la față. A tăcut brusc și privirea i s-a pierdut undeva într-un ungher al curții. Îmi era frică să-l mai întreb ceva și de aceea am rămas și eu tăcut, așteptând să văd dacă va continua. Nu știu cât timp a trecut până ce vocea i s-a făcut iar auzită.

- Într-o zi s-a prăbușit peste noi un mal de pământ... Dumnezeu a vrut să scap, eu fiind mai în margine, dar mulți din echipa mea și-au găsit acolo sfârșitul. Gardienii ne-au pus pe cei rămași în viață să încercăm morții într-o căruță și să-i ducem la morgă, aflată în clădirea infirmeriei. Infirmierul, când ne-a văzut cu căruța plină de morți, s-a îngrozit. Cu ochii aproape ieșiți din orbite ne-a spus: „Uite, camera de colo e morga... Să le găsim un loc și ăstora!”. La început nu i-am înțeles bine vorbele, abia când am deschis ușa „morgii” am aflat cruntul adevăr... Încăperea era una obișnuită și era plină de cadavre, oameni aruncați de-a valma, așa cum ai descărca o căruță de lemne. Se vedea undeva un cap, undeva o mână descarnată... toți erau în pielea goală. M-am considerat mereu un bărbat tare cu firea, dar la ce mi-a fost dat să văd atunci ... mi s-au tăiat picioarele... Noroc cu infirmierul, care a aruncat o găleată de apă peste mine ca să-mi revin în simțiri...

- Bă, nu vezi ce înghesuală e aici!?... a spus el privind-mă-n ochi.

M-am întors la lucru mai mult mort decât viu, tremuram din toate încheieturile de parcă aș fi fost beteag de friguri. În mine sufletul se chircise îngrozit de tot ce văzuse și simțise... Imploram mila Celui-de-Sus... Nu mai aveam demult lacrimi, așa că gardienii nu-mi puteau bănui starea sufletească, ca să se bucure de neputința în care mă simțeam azvârlit...

O vreme s-a oprit din povestit. Țigara din mână i se stinsese. A aruncat-o cu un gest scurt și nervos. Apoi, de parcă acum și-ar fi adus aminte de ceva, m-a întrebat, cercetător:

- Fumezi?

- Nu, nu-mi place obiceiul ăsta!

- Bine faci dragul meu, că odată ce i-ai prins gustul, cu greu scapi de apucătura asta...

Simțeam că nu mai vrea să-mi povestească, că nu vrea să-și mai aducă aminte de iadul în care a trăit mai bine de patru ani... Într-un târziu, cu o voce joasă, abia auzită, a continuat:

- Apoi, nu știu dacă povestea asta a fost bine ori nu să ți-o spun, dar mă gândesc că va veni și vremea când cineva va avea destul curaj să arate cum s-au întâmplat anumite lucruri... și poate chiar să scrie despre ele...

- Bade Mikloș, dar de ce nu faci chiar dumneata asta? Ai putea să-ți scrii amintirile într-un caiet și cine știe...

Un timp a tăcut de parcă n-ar fi înțeles vorbele mele, apoi ca și cum și-ar fi vorbit sieși, a murmurat:

- Nu pot face asta!... Mi-e frică să nu trezesc diavolii îngropați cu multă rugăciune și iertare în străfundurile minții.

Dinspre grădină se întorceau mama și mătușa, iar badea Mikloș s-a ridicat de pe băncuță și, întâmpinându-le, a intrat în vorbă cu ele. Eu am rămas pe bancă cuprins de multe gânduri și întrebări, buimăcit de mica lecție de istorie primită, istorie reală pe care știam că nu aveam s-o citesc în nicio carte... Deodată mi-am adus aminte, cu claritate, de cuvintele pe care le rostise în urmă cu aproape cinci ani, în noaptea când se întorsese de la Canalul Dunăre-Marea Neagră:

„Nici nu-ți dai seama câtă dreptate ai... Da, dintre ei m-am întors!...”

GÂND SPRE MICA UNIRE

Sărbătorim astăzi Unirea
Să îi cântăm: „Mulți ani trăiască!”
Știm cât de mare-a fost durerea
Ca România să se nască!

Să ne-amintim de Domnul Cuza
Kogălniceanu ori de Roată,
De-Alecsandri cu a lui muză
Cântându-ne povestea toată.

Mă-ntreb însă, gândind la toate
De inima noastră-i română,
De mai putem rosti: „măi frate!”,
Ori vrem să ne „ținem de mână”...

ETERNA CETATE

Pășesc pe-al Bodavei pământ,
Vechea cetate încă trăiește...
Pe-un zid coada solzoasă șuieră-n vânt
Iar Capul de Lup mă privește...

Cei din cetate îmi urmăresc pasul,
„Cine-i străinul?”, întrebarea-i un ghimp
Mirați tresar când mi-aud glasul:
„Sunt de-al vostru, dar din alt timp!”

M-ascultă curioși când le spun viitorul
Două mii de ani se topesc în cuvinte
Deodată cetatea dispare, rămâne ogorul
Iar eu pășesc tăcut pe morminte....

ALBUM FOTO

ASPECTE DIN ACTIVITATEA A.N.C.M.R.R. „Al. I. Cuza” FILIALA JUDEȚEANĂ MARAMUREȘ

În data de 14 septembrie 2023, odată cu marea sărbătoare religioasă "Înălțarea Sfintei Cruci", o delegație a Filialei Maramureș a A.N.C.M.R.R. "Alexandru Ioan Cuza" formată din președintele filialei col.(r.) Costin Gavril, col.(rtr.) Corcodel Ionel - președinte executiv al Filialei "Bogdan Vodă" Maramureș a Asociației Naționale a Veteranilor de Război, col.(rtr.) Corneștean Iuliu și Slt.(rtr.) Berci Petru, a participat, la invitația președintelui Asociației Județene Sălaj a A.N.C.M.R.R. "Alexandru Ioan Cuza", la activitatea de comemorare a eroilor și martirilor de la Ip, la 83 de ani de la masacrul celor 157 de români, una din cele mai negre file din istoria poporului român.

Marți, 03.10.2023, în organizarea Biroului Executiv al Filialei Județene Maramureș a A.N.C.M.R.R. „Alexandru Ioan Cuza”, s-a desfășurat Adunarea festivă dedicată aniversării a 55 de ani de la înființarea, la 01 octombrie 1968, a Regimentului 230 Tancuri „Pintea Viteazul”. La activitate au participat peste 100 de cadre militare active, în rezervă sau în retragere care de-a lungul anilor au servit sub Drapelul de luptă al unității și ulterior mării unități.

În data de 19.10.2023, la Cercul Militar Baia Mare, a avut loc lansarea revistei Filialei Județene Maramureș a Asociației Naționale a Cadrelor Militare în Rezervă și în Retrageră "Alexandru Ioan Cuza" – "REZERVISTUL MARAMUREȘAN" în prezența unui numeros public format din reprezentanți ai administrației publice județene și municipale, comandanți și șefi ai unităților militare și instituțiilor de apărare, ordine publică și siguranță națională din municipiu și județ, cadre militare în rezervă și în retragere din filialele județene ale M.A.I. , S.R.I. și S.T.S., și membri ai filialei noastre.

Cea de-a X-a ediție a Ștafetei Veteranilor Invictus a ajuns în data de 23 octombrie 2023, în garnizoana Baia Mare, la Monumentul Ostașului Român.

La ceremonie a participat o delegație a Filialei Județene Maramureș a A.N.C.M.R.R. „Alexandru Ioan Cuza”, alături de comandantul Batalionului 813 Infanterie „Maramureș”, preotul militar al garnizoanei, militari din cadrul unității și Fanfara municipală Baia Mare.

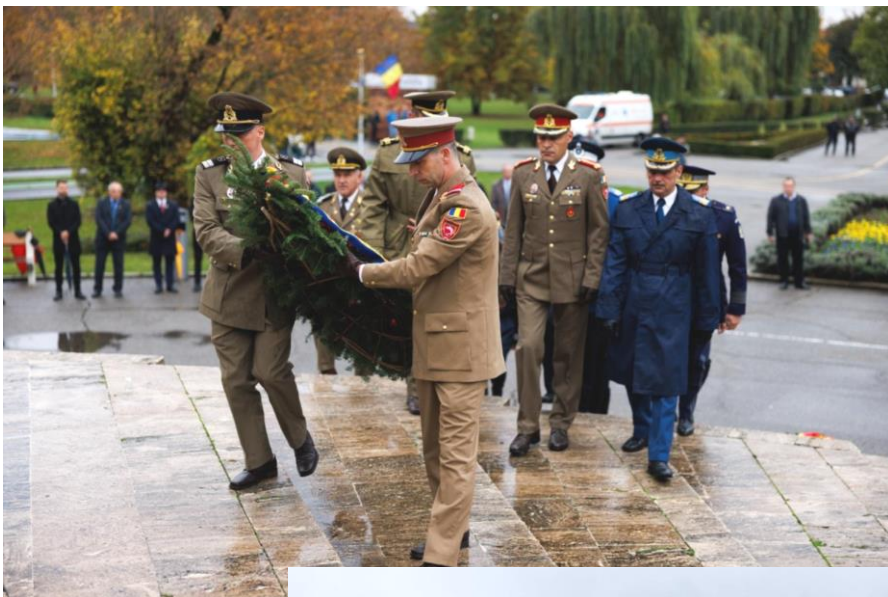
În dimineața zilei de 24 octombrie, ștafeta a plecat spre Satu Mare, iar momentul de maximă intensitate emoțională a avut loc pe 25 octombrie, la Monumentul Ostașului Român din Carei, ultimul teritoriu eliberat de Armata Română în cel de-Al Doilea Război Mondial, când ștafeta și-a îndeplinit misiunea și a prezentat onorul, într-un mod simbolic, tuturor celor care s-au jertfit pentru România.

Ziua Armatei României a fost sărbătorită și în acest an de către membrii Filialei Județene Maramureș a A.N.C.M.R.R. „Alexandru Ioan Cuza”, alături de militarii Batalionului 813 Infanterie „Maramureș”, oficialități publice locale și județene, cadre militare în activitate, rezervă și retragere, precum și cetățeni ai municipiului Baia Mare. Ceremonia militară și religioasă s-a desfășurat la Monumentul Ostașului Român

**10 noiembrie reprezintă aniversarea „Zilei Artileristului”,
ziua armei „Artilerie și Rachete Terestre”.**

La 10 noiembrie 1843, prin Porunca Domnească nr. 198, s-a legiferat înființarea primei baterii de artilerie a Țării Românești. Primul comandant al bateriei a fost căpitanul Pavel Lenz. Astfel această zi a devenit pentru istoria artileriei române o dată memorabilă, un punct de plecare ce marchează începutul procesului devenirii artileriei moderne în țara noastră.

**În acest context, Asociația Națională a Cadrelor Militare în Rezervă și în Retrageră „Alexandru Ioan Cuza” – Filiala Maramureș urează tuturor artileriștilor, mult succes, ani mulți de viață, împliniri pe toate planurile și își exprimă speranța în renașterea armei artilerie și rachete terestre și prin contribuția industriei naționale de apărare.
LA MULȚI ANI ARTILERIȘTI!**

Miercuri 24 ianuarie 2024, o delegație a Filialei Maramureș a AN.C.M.R.R. „Alexandru Ioan Cuza” a participat, în Piața Tricolorului din Baia Mare, la o manifestare cultural-artistică dedicată aniversării a 165 de ani de la Unirea Principatelor Române.

1 martie - „Ziua Automobilistului Militar”.
La această dată, în anul 1917, prin Înaltul Decret al Regelui Ferdinand, a fost înființat în Moldova, primul Regiment de Tracțiune Automobilă.

Joi, 29 februarie 2024, în municipiul Baia Mare, Filiala Județeană Maramureș a ANCMRR „Alexandru Ioan Cuza” a sărbătorit acest eveniment organizând o evocare istorică urmată de o activitate de socializare împreună cu camarazii automobiliști, activi, în rezervă sau în retragere.

În data de 28.03.2024, în sala de festivități a Cercului Militar Baia Mare, s-a desfășurat Adunarea generală anuală a Filialei Județene Maramureș a Asociației Naționale a Cadrelor Militare în Rezervă și în Retragere „Alexandru Ioan Cuza”,

CUPRINS

EDITORIAL.....	1
ZIUA REZERVISTULUI MILITAR ÎN CONTEXTUL „ANCMRR-100”.....	1
ATITUDINE.....	5
PENSIILE MILITARE - TRECUT, PREZENT, VIITOR.....	5
ISTORIE VECHĂ ȘI NOUĂ	8
DOMNITORUL ALEXANDRU IOAN CUZA ȘI MODERNIZAREA ARMATEI.....	8
LOCUL, ROLUL ȘI ACȚIUNILE ARMATEI ȘI ALE STRUCTURILOR FORȚELOR TERESTRE ÎN CADRUL ACESTEIA PENTRU GESTIONAREA SITUAȚIILOR CONFLICTUALE VIOLENTE CE PUN ÎN PERICOL ORDINEA CONSTITUȚIONALĂ.....	14
100 DE ANI DE LA ÎNFIINȚAREA INSTITUȚIEI	23
EROULUI NECUNOSCUT ÎN ROMÂNIA	23
MARTOR AL UNEI COTITURI ISTORICE	27
LIBERTATEA SAU ADAPTAREA DIN MERS LA SISTEM.....	33
REZERVA DIN SUFLET	36
GENERALUL DE DIVIZIE IOAN PAVEL GEORGESCU ȘI MONUMENTUL VIU AL POETULUI NAȚIONAL MIHAI EMINESCU	36
LITERATURĂ	41
Badea Nicolae Pițuș și sprijinul acordat,	41
în secret, partizanilor din Munții Țibleș.....	41
<i>Eroii noștri</i>	44
<i>Boală grea</i>	44
<i>Bocet românesc</i>	45
AMINTIRI ÎNTR-O CONSERVĂ DE PEȘTE ÎN BULION... ..	46
SĂ NU UIȚI!	48
GÂND SPRE MICA UNIRE	51
ETERNA CETATE.....	51
ALBUM FOTO	52